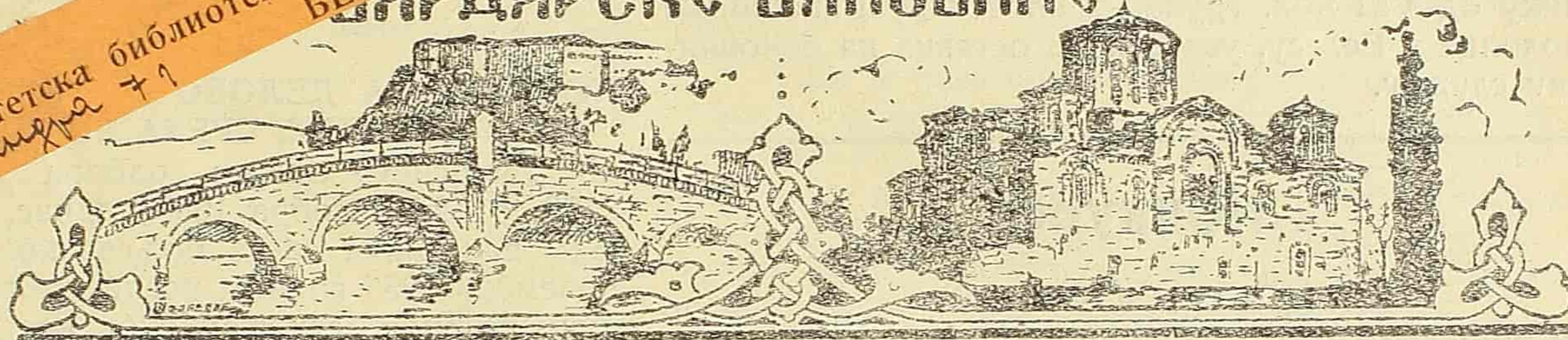

СЛУЖБЕНИ ЛИСТ

ВАРДАРСКЕ БАНОВИНЕ

17 АПРИЛА 1937 ГОД.
СУБОТА

Поједини број 2 динара

ГОДИНА VIII БРОЈ 782
СКОПЈЕ

СЛУЖБЕНИ ЛИСТ излази једанпут недељно. Годишња претплата 80 динара.
Огласи се примају по утврђеној тарифи. Рукописе, огласе и све што је у вези са штампањем
у Службеном листу треба слати на адресу: Цара Николе 35.

СЕЛО СТРЕЗОВЦЕ ПРИПОЈЕНО ОПШТИНИ ЈАЧИНСКОЈ

У име Његовог Величанства Петра II, Краљевски Намесници, на предлог Министра унутрашњих послова, а на основу § 6 Закона о општинама, решили су да се село Стрезовце у срезу жеглиговском, Вардарске бановине, издвоји из општине ораховачке и припоји општини јачинској у истом срезу и бановини.

С. О. 1366

1—1.

Постављења

Одлуком г. Бана I бр. 4684/37 од 9 априла, Димитрије М. Ђурчић, свршени ђак IV разр. гимназије из Кичева, постављен је за бановинског архивског чиновничког приправника од X полож. групе при техничком одељку Начелства среза кичевског у Кичеву.

Унапређења

Одлуком г. Бана I бр. 4681/37 од 9 априла, Александар Ђ. Цијук, бановински виши пољопривредни саветник IV пол. групе 2 степена III Пољопривредног одељења ове Управе, унапређен је у IV групу 1 степена при истом одељењу.

Одлуком г. Бана I бр. 4682/37 од 9 априла, Даница А. Пејатовић-Павичевић, званичник дневничар III Пољопривредног одељења Банске управе у Скопљу, постављена је за бановинског архивског чиновничког приправника од X полож. групе при истом одељењу.

Одлуком г. Бана I бр. 4587/37 од 9 априла,

д-р Климентије А. Крстић, асистент VII пол. групе I периодске повишице Бановинске болнице у Охриду, постављен је за примарног лекара VI пол. групе и в. д. управника при истој болници.

Одлуком г. Бана I бр. 4588/37 од 9 априла, д-р Лепосава Т. Витановић-Миљковић, асистент VII пол. групе Бановинске болнице у Лесковцу, постављена је за асистента VI пол. групе при истој болници.

Одлуком г. Бана I бр. 4802/37 од 12 априла, Хуснија Х. Салковић, бановински чиновнички приправник од VIII пол. групе VIII одељења Банске управе у Скопљу, постављена је за бановинског пристава VIII пол. групе при истом одељењу.

Одлуком г. Бана I бр. 4683/37 од 9 априла, Виргилије Ј. Чулић, званичник дневничар Техничког одељка при Начелству среза штипског у Штипу, постављен је за бановинског архивског чиновничког приправника од X пол. групе при истом одељку.

Одлуком г. Бана I бр. 4685/37 од 9 априла, Ђорђе Д. Ванђеловић, бановински званичник дневничар Техничког одељка при Начелству среза битолског у Битољу, постављен је за бановинског архивског чиновничког приправника од X положајне групе при истом одељку.

Премештаји

Одлуком г. Бана I бр. 4565/37 од 9 априла, Срећко Митић, чувар шума, служитељ II групе Начелства среза у Лебану, премештен је, по молби, Начелству среза лесковачког у Лесковцу, у истом својству.

Оставке

Одлуком г. Бана I бр. 4803/37 од 12 априла, м-р Ђорђу Д. Јовановићу, чиновничком приправнику од VIII пол. групе — апотекару Бановинске болнице у Велесу, уважена је оставка на бановинску службу.

Конкурси

К О Н К У Р С

за попуњење места једног секундарног лекара при Бановинској болници у Врању; три сезонска хонорарна лекара при бановинским бањама: Сијаринској, Негорачкој и Дебарској и шест лекарских места у удруженим здравственим општинама у Кончи, Витолишту, Власи, Белчишту, Младом Нагоричану и Моноспитову

Краљевској банској управи Вардарске бановине потребни су следећи лекари и то: 1 секундарни лекар у VIII групи, или чиновнички приправник од VIII групе, при Бановинској болници у Врању, који мора бити специјалиста за хирургију; шест лекара удружених здравствених општина у Кончи, срез радовишки, Витолишту, срез прилепски, Власи, срез пчињски, Белчишту, срез охридски, Младом Нагоричану, срез жеглиговски и Моноспитову, срез струмички, као и три сезонска хонорарна лекара у Сијаринској, Негорачкој и Дебарској бањи. Лекари удружених здравствених општина могу бити постављени као чиновнички приправници од VIII групе, или највише као пристави у VIII групи. Лекари, који конкуришу за положаје хонорарних банских лекара, морају првенствено бити специјалисте за балнеологију, а ако оваквих нема, онда морају испуњавати услове из чл. 27 Правилника о бањама, минералним и топлим водама, тј. морају поднети доказе, да су специјално проучавали балнеологију најмање шест месеци и толико исто провели у каквој страниј сличној бањи на упознавању уређења у њој. У случају да се не јаве на конкурс лекари који ове услове испуњавају, онда ће се узети у обзир и молбе оних лекара који су неко време радили по бањама, а у недостатку и ових, и други лекари.

Принадлежности болничких лекара и лекара удружених здравствених општина, одређене су Законом о чиновницима, с тим, да лекари удружених здравствених општина имају поред редовних принадлежности и месечни паушал од 500 динара и 200 динара на име станарине. Месечни хонорар банских сезонских лекара износи 1150 динара, са правом на награду при прегледу болесника, а по одређеној такси.

Сви који буду конкурисали на напред означена места, морају поред доказа о стручној спреми, поднети и сва потребна документа предвиђена по §§ 2 и 3 Закона о чиновницима.

Конкуренти имају упутити своје молбе са потребним документима, прописно таксираним, непосредно VI Одељењу социјалне политике и народног здравља Краљевске банске управе Вардар-

ске бановине у Скопљу, најдаље до 25 априла 1937 године.

Из канцеларије VI Одељења социјалне политике и народног здравља Краљевске банске управе Вардарске бановине VI бр. 8240 од 6 априла 1937 године.

С. О. 1342

2—3

КОНКУРС ЗА ДЕЛОВОЂУ ОПШТИНЕ ШАРБА- НОВАЧКЕ, СРЕЗА БОЉЕВАЧКОГ

На основу одлуке одбора ове општине бр. 2799, од 25 октобра 1936 године, одобрене решењем начелника среза бољевачког бр. 18205 од 7 новембра 1936 године, расписује се конкурс за пуну главног службеничког места деловође ове општине.

Лица која желе конкурисати, морају за ово место испуњавати све услове предвиђене §§ 1, 2, 3 и 4 Уредбе о општ. службеницима Моравске бановине тако, да молбе са потребним оригиналним документима, или у овереним преписима могу подносити овој управи у року од месец дана од данас са таксом 9 динара у готову.

Плата је предвиђена статутом 9.600 динара годишње.

Првенствено право на избор има садањи вршилац дужности деловође.

Бр. 1000. — Из канцеларије управе општине шарбановачке, 5 априла 1937 год. у Шарбановцу.

З. О. 1007

1—1

КОНКУРС ЗА ПИСАРА ОПШТИНЕ ЉУБА- НАЧКЕ, СРЕЗА СКОПСКОГ

На основу одлуке одбора ове општине од 27 марта 1937 год. бр. 1211, која је одобрена решењем Начелства среза скопског од 1 априла 1937 год. бр. 7645 а на основу § 11 Уредбе о општинским службеницима Вардарске бановине, управа општине љубаначке овим расписује конкурс за пуну упражњеног места писара ове општине.

Одобреним статутом ове општине место писара ове општине је главно службеничко место.

Кандидати који конкуришу на ово место писара треба да испуњавају услове из §§ 1, 2, 3, 10 или 106 Уредбе о општинским службеницима Вардарске бановине.

Принадлежности за ово звање предвиђене су по буџету за 1937/38 годину.

Молбе са свима прилозима — документима у оригиналу или код надлежне власти потврђеном препису о испуњавању споменутих услова и таксом од 12 динара у готову управа ће примати у року од 30 дана од дана огласа конкурса у „Службеном листу“ Вардарске бановине, а после овога рока приспеле молбе одбациће се као неблаговремено поднете.

Из канцеларије Општине љубаначке, 8 априла 1937 године, бр. 1268.

З. О. 1012

1—1

КОНКУРС ЗА ДЕЛОВОЂУ ОПШТИНЕ ПЛЕТ- ВАРСКЕ, СРЕЗА ПРИЛЕПСКОГ

Управа општине плетварске на основу одборске одлуке бр. 1307/37, а на основу § 11 и чл. 3 Уредбе о изменама и допунама Уредбе о општин-

ским службеницима Вардарске бановине, овим расписује конкурс за попуно упражњеног места деловође ове општине.

Кандидати који желе да конкуришу за ово звање треба да испуњавају услове из §§ 1, 2, 3, 10 или 106 Уредбе о општинским службеницима Вардарске бановине.

Молбе са свима потребним документима и прописном таксом од 12 динара у готову примају се до 12 маја 1937 године закључно- после овога рока поднете молбе неће се узимати у обзир.

Из канцеларије управе Општине плетварске, дана 12 априла 1937 год. бр. 1307 — у Плетвару.

З. О. 1011

1—1

КОНКУРС ЗА ПРАЉУ БАНОВИНСКЕ БОЛНИЦЕ У ПРИШТИНИ

Бановинској болници у Приштини потребна је јака и спремна праља, да је писмена. Плата 550 динара месечно, стан и храна. У болници може становати без фамилије, сама. За пријем у службу потребна су сва документа по Закону о чиновницима. Ступити на посао може одмах.

Из канцеларије Бановинске болнице у Приштини, бр. 869/37 год.

С. О. 1360

1—3

КОНКУРС ЗА ДЕЛОВОЂУ ОПШТИНЕ ЈАЧИНСКЕ, СРЕЗА ЖЕГЛИГОВСКОГ

На основу одлуке одбора ове општине бр 961 од 28 марта 1937 год. а на основу § 11 Уредбе о општинским службеницима Вардарске бановине, управа општине јачинске овим расписује конкурс за деловођу.

Кандидати који конкуришу на ово звање треба да испуњавају услове из §§ 1, 2, 3, 10 или 106 Уредбе о општинским службеницима Вардарске бановине.

Место деловође је у овој општини главно службеничко место. Принадлежности су одређене статутом и општинским буџетом.

Таксиране молбе са потребним документима у оригиналу или овереном препису имају се предати најдаље до 5 (петог) маја 1937 год. закључно, а после тога рока исте се неће примати.

Из канцеларије Општине јачинске, бр. 961 од 10 априла 1937 године.

З. О. 1008

1—1

КОНКУРС ЗА ЛЕКАРА-ЧИНОВНИКА

Окружни уред за осигурање радника у Скопљу, расписује овиме конкурс за једно место лекара-чиновника II плаћеног разреда са седиштем у Прилепу, по условима службеног правилника лекара-чиновника Средишњег уреда за осигурање радника.

Годишње принадлежности лекара-чиновника II плаћеног разреда I степена износе годишње динара 34.500.— и породични додатак (највише за 4 члана) по 1.800 динара годишње по члану.

Услови намештења су:

1) Да је држављанин Краљевине Југославије,

да потпуно влада у писању и говору државним језиком;

2) Да је телесно и умно способан за вршење службе;

3) Да је навршио 24 годину живота и да није старији од 40 година, сем ако је пре тога био у служби Средишњег уреда за осигурање радника или којег другог завода за социјално осигурање или у државној или другој којој јавној служби;

4) Да је доктор целокупне медицине и да има право праксе у Краљевини Југославији;

5) Да није под стечајем и старатељством, да није под ислеђењем ни осуђиван за злочинство или преступ из користољубља или да није осуђиван на губитак службе односно политичких и часних права за време утврђено судском пресудом;

6) Да му служба код Средишњег уреда за осигурање радника или којег другог завода за социјално осигурање, код државе или друге јавне службе, није престала из узрока споменутих у § 112 и тач. 5 и 7 §-а 113 Службеног правилника службеника Средишњег уреда за осигурање радника.

Уз молбу имаде сваки молилац поднети: крштеницу, уверење о надлежности, о законитој брачној вези, о годинама деце, школске сведоџбе, уверења о досадањем занимању, о здрављу, о регулисању војне обавезе, о понашању и уверење да није под стечајем ни осуђиван. Здравље се мора доказати уверењем лекара Средишњег уреда за осигурање радника или његових месних органа или лекара државних или самоуправних власти, те још једним уверењем изданим по државном или другом јавном диспанзеру, односно лекару специјалисти за туберкулозу.

Они лекари који имају раније проведено време у државној или самоуправној служби, у молби ће назначити колико имају времена урачуњивог за пензију и колико траже да им се од тога призна у пензију по овом конкурсу.

Својеручно писане и свим документима снабдевене молбе имају се поднети патписаном Уреду најкасније до 25 маја 1937 до 12 часова у подне.

Задоцнеле, као и свима документима неснабдевене молбе, неће се узимати у обзир.

Из канцеларије Окружног уреда за осигурање радника у Скопљу, број 3350/1937 од 15 априла 1937 године.

З. О. 1013

1—1

КОНКУРС ЗА БЛАГАЈНИКА ОПШТИНЕ РАДОЛИШКЕ, СРЕЗА СТРУШКОГ

На основу извршне одлуке одбора ове општине бр. 101 од 3 фебруара 1937 године, а на основу § 11 Уредбе о општинским службеницима Вардарске бановине, управа општине радолишке у срезу струшком, расписује конкурс за попуно упражњеног благајничког места. — Одобреним статутом место благајника је главно.

Плата и остале принадлежности предвиђене су по статуту.

Кандидат који рефлектира на ово звање дужан је пријавити се овој управи у року од 30 дана т.ј. до 15 маја 1937 године, од данас са молбом и свима документима у оригиналу или овереном пре-

пису који се траже по §§ 1, 2, 3, 10 или 10? Уредбе о општинским службеницима Вардарске бановине, са прописном таксом од 12 динара у готову. Доцније поднете молбе неће се узимати у обзир.

Првенствено право на пријем имаће она лица која су позната овој управи.

Из канцеларије управе Општине Радовишке, среза струшког, бр. 1182 од 14 априла 1937 год.

З. О. 1016 1—1

КОНКУРС ЗА ДЕЛОВОЂУ ОПШТИНЕ РАДОВИШКЕ, СРЕЗА РАДОВИШКОГ

На основу одлуке општинског одбора од 30 марта 1937 године § 11 Уредбе о општинским службеницима Вардарске бановине, а у вези чл. 3 Уредбе о изменама и допунама Уредбе о општинским службеницима Вардарске бановине, управа општине Радовишке, у срезу Радовишком, расписује конкурс за попуну упражњеног места општинског деловође.

Одобреним статутом ове општине место деловође је предвиђено као главно службеничко место.

Плата и остале принадлежности су предвиђене по статуту.

Кандидат који рефлектира на ово звање дужан је пријавити се овој управи у року од 30 дана од данас, т.ј. до 15 маја 1937 године, са молбом и свима документима у оригиналу или овереном препису који се траже по §§ 1, 2, 3, 10 или 106 Уредбе о општинским службеницима Вардарске бановине са таксом од 12 динара у готовом новцу.

Из управе Општине Радовишке, дана 15 априла 1937 год. бр. 2270 — у Радовишту.

З. О. 1015 1—1

НАБАВКЕ

НАБАВКА ДРВА ЗА ОГРЕВ ЗА БАНОВИНСКУ БОЛНИЦУ У БИТОЉУ

Бановинска болница у Битољу на дан 5 маја 1937 год. у 11 часова пре подне одржаће другу усмену лицитацију за набавку 460 кубних метара дрва за гориво у вредности око 46.000 динара.

Кауција се полаже пред комисијом.

Услови се могу видети у канцеларији болнице.

Позивају се заинтересована лица да одређеног дана дођу у болницу са прописним документима ради учешћа у надметању.

Из канцеларије Бановинске болнице у Битољу, бр. 790 од 7 априла 1937 године.

С. О. 1350 2—3

НАБАВКА КОЛОНИЈАЛНО-БАКАЛСКИХ АРТИКАЛА, МЕСА, МАСТИ И ХЛЕБА ЗА ДРЖАВНУ ПОЛИЦИСКУ СТРАЖУ У СКОПЉУ

На основу члана 82—105 Закона о државном рачуноводству и Правилника за извршење одредаба под „Б” истог закона, — Управа полиције у Скопљу одржаће на дан 5 маја 1937 године у 10 часова пре подне, у канцеларији Заповедништва државне полицијске страже у Скопљу (Поп Кочи-

на улица број 47) писмену оферталну лицитацију у скраћеном року, за набавку — испоруку колонијално-бакалских артикала, меса и масти, као и хлеба за заједничку исхрану државне полицијске страже, за време од три месеца од дана закључка испоруке.

Овим се позивају заинтересована лица, да до одређеног дана лицитације, а најкасније до 10 часова пре подне, поднесу у запечаћеним ковертима — омотима, прописно таксирани (са 10 динара државне таксе) писмене понуде. — Накнадне понуде поднешене после овог времена, неће се узимати у обзир, а тако исто и нетаксирани понуде неће се узимати у обзир.

За сва обавештења и услове лицитације, обратити се у канцеларији Заповедништва државне полицијске страже у Скопљу, соба број 4, сваког дана за време уредовних часова (од 7.30 до 14 час).

Из канцеларије Управе полиције у Скопљу, К. Пов. бр. 773/35 од 14 априла 1937 године.

З. О. 1009 1—1

ИСПОРУКА ЗЕЛЕНИ, ВОЋА И ПОВРЋА ЗА БАНОВИНСКУ БОЛНИЦУ У ПРИЛЕПУ

У смислу Закона о државном рачуноводству, управа Бановинске болнице у Прилепу одржаће прву усмену лицитацију за испоруку зелени, воћа и поврћа од 1 јула до конца септембра 1937 год.

Лицитација ће се одржати на дан 5 маја 1937 год. у 11 часова у болничкој канцеларији.

Ако прва лицитација не успе било из којих разлога, онда ће се одржати друга на дан 25 маја 1937 год. у 11 часова пре подне.

Услови, величина кауције и остала обавештења могу се видети сваког радног дана за време радних часова.

Позивају се заинтересовани да узму учешћа на лицитацији.

Из канцеларије Бановинске болнице у Прилепу, бр. 454/37 год.

С. О. 1373 1—3

Радови

ГРАДЊА ЈЕДНЕ НАСЕЉЕНИЧКЕ КУЋЕ У НАСЕЉУ ЦРНИЧАНИ; СРЕЗА ДОЈРАНСКОГ

На дан 22 априла ове године одржаће се у канцеларији Теренске техничке секције за колонизацију у Скопљу друга офертална лицитација за градњу једне насељеничке куће у насељу Црничани у дојранском срезу.

Предрачунска је сума 19.278,75 динара, а кауција 2.000 динара полаже се у рачунском отсеку Врховног повереништва аграрне реформе најдаље до 10 часова истога дана.

Предрачун — услови могу се видети у Теренској техничкој секцији за колонизацију, Скопље (Пашићева ул. бр. 6) у канцеларијско време.

Понуде таксирани са 50 динара државне таксе, заједно са прописним документима о подоб-

ности надметања морају се поднети на дан лиценцијације до 11 часова пре подне.

Из канцеларије Теренске техничке секције за колонизацију у Скопљу, 2 априла 1937 год. бр. 666.

З. О. 999

2—3

ПОДИЗАЊЕ ХИДРОЕЛЕКТРИЧНЕ ЦЕНТРАЛЕ СА ДАЛЕКОВОДОМ И ГРАДСКОМ МРЕЖОМ ОПШТИНЕ ОХРИДСКЕ

Општинска управа у Охриду молила је Краљ. банску управу да јој изда одобрење за подизање хидроелектричне централе код села Рамна на реци Летници, са далеководом и градском мрежом у Охриду.

Поводом ове молбе, Краљ. банска управа обавиће на лицу места, у канцеларији начешника среза охридског, комисијску расправу на дан 20 априла 1937 године у 10 часова, а на основу одредаба §§ 108—113 Закона о радњама у вези § 455(1) истог закона и §§ 84, 86 и 89 Грађев. закона.

Краљ. банска управа овим обавештава све заинтересоване да сваког радног дана могу у канцеларији Одељења за трговину, обрт и индустрију разгледати нацрт и планове, који се тичу подизања овог постројења, и учинити евентуално своје приговоре писмено до дана расправе, а усмено на самој расправи.

Скреће се пажња, да ће се, у колико јавне запреке не постоје, дозволити подизање овог постројења, пошто се оно може користити сходно § 62(7) Финансијског закона за 1936/37 год. правом извлашћења приватне непокретности односно одобравањем права службености на терет приватне непокретности. У колико се интересенти не би сагласили са општином пре расправе или на дан расправе у погледу оштете по Закону о експропријацији од 1866 године.

Из канцеларије Краљ. банске управе, Одељења за трговину, обрт и индустрију, 30 марта 1937 године VIII бр. 5598 — у Скопљу.

С. О. 1331

2—2

ИЗРАДА ЦИСТЕРНЕ У ПУСТОЈ БРЕЗНИЦИ, СРЕЗ СКОПСКИ

На дан 24 априла 1937 год. у Техничком одељењу Краљ. банске управе у Скопљу (у Отсеку за хидротехничке радове — улица Кнеза Арсена 42), одржаће се друга директна погодба за горе поменути посао.

Ревидована предрачунска сума износи динара 99.988,46 а примају се понуде које гласе испод 98.600 динара.

Техничка документа могу се видети у горе наведеном Отсеку сваког радног дана у канцеларијско време.

Кауција у износу од 10.000 динара полаже се на благајни Пореске управе за град Скопље најдаље до 10 часова на дан погодбе.

Понуде таксиране са 10 динара државне таксе са прописним документима имају се поднети најдаље до 11 часова одређеног дана.

Из канцеларије Техничког одељења Краљ. банске уп-

раве у Скопљу — V бр. 6845 од 13 априла 1937 год.

С. О. 1363

1—3

РЕЗУЛТАТ УТАКМИЦЕ ЗА ИЗРАДУ ИДЕЈНЕ СКИЦЕ ЗА НОВУ ПАЛАТУ УПРАВЕ ДРЖАВ- НИХ МОНОПОЛА У БЕОГРАДУ

На објављену утакмицу за израду идејне скице за нову палату Управе државних монопола у Београду, приспело је, у одређеном року укупно 19 радова.

Оцењивачки суд извршио је преглед приспелих радова и доделио следеће награде и откупе:

1 награда од 45.000 динара раду под знаком „5 Крила”;

1 награда од 30.000 динара раду под знаком „Гала”;

1 откуп од 25.000 дин. раду под знаком „55”;

1 откуп од 10.000 динара раду под знаком „Визија”;

1 откуп од 10.000 динара раду под знаком „Рашка”;

1 откуп од 10.000 динара раду под знаком „F.F.F.”;

1 откуп од 5.000 динара раду под знаком „Б.Г.Д.”;

Изложба свих приспелих радова биће отворена у просторијама Удружења инжењера и архитекта, Краља Фердинанда бр. 7 у Београду у понедељак 12 априла т. г. и трајаће закључно до 20 априла 1937 године.

Шозивају се аутори откупљених радова да поднесу Управи државних монопола у Београду, канцеларија шефа Техничког отсека, Кнез Михајлова ул. бр. 40, писмени пристанак на предложени откуп.

Из канцеларије Управе државних монопола, М. бр. 6100/III од 10 априла 1937 године.

С. О. 1365

1--1

БРАЧНИ СПОР

Моја жена Драгица Атанасовић напустила ме је 10 о. м. и однела све ствари. Њене дугове не признајем.

Скопље, 12 марта 1937 год.

Арсен Атанасовић — Скопље

З. О. 991

1—2

БРАЧНИ СПОР

Пошто сам поднео бракоразводну парницу са мојом женом Маром рођ. Јанковић, то овим изјављујем да њене дугове нећу признати.

Скопље, 5 априла 1937 год.

Чедомир Стефановић, чиновник — Скопље

З. О. 1003

2—3

Рад Банског већа Вардарске бановине VII редовног сазива на седницама од 15, 16 и 17 марта 1937 године

ЕКСПОЗЕ УЗ ПРЕДЛОГ БУЏЕТА ТЕХНИЧКОГ ОДЕЉЕЊА

— Подносилац: начелник Техничког одељења инж. г. Живан Митровић —

„Господо бански већници,

Из излагања у експозејима које је за последње три године давало Техничко одељење приликом претреса његовог буџета, ви сте запамтили да у погледу путова ми Вардарци стојимо најгоре у целој држави. Да поновим: док Дравска бановина на 100 кв. километара своје територијалне површине има 25 километара путова, дотле ми имамо свега 3 километра путова на исту територијалну површину. Ако се поређење врши према броју становника, онда ми опет стојимо на последњем месту, јер док у Дравској бановини на 100.000 становника има 387 километара путова, дотле ми Вардарци на 100.000 становника имамо свега 101 километар путова. То су, господо већници, цифре које морате запамтити и знати на памет, да бисте знали каквом мером треба одобрити кредите који се дају за путове у Вардарској бановини.

Исто тако ви знате из ранијих експозеја Техничког одељења да би само део за путове у буџету Техничког одељења требао да буде 69 милиона динара, па да у периоду од 25 година можемо да уредно одржавамо оно што је досад изграђено, да довршимо оно што је отпочето и да просечемо оне бановинске путове на којима досад није још ништа урађено а насушна су потреба за економско развијање народа Вардарске бановине.

Међутим, прилике у нашој земљи су у току ове године биле такве, да смо по буџету Техничког одељења за путове имали свега номиналних динара 6,670.000, па и та сума није могла да се оствари у целости, већ је досад остварена и стављена на расположење Техничком одељењу само сума од 1,200.000 динара. Са тих разлога, бановина није могла да предузме радове већих размера, него је морала да се ограничи само на оправку и грађење најнужнијих објеката и на најнужније довршавање оних главних бановинских путова, где би због неодржавања дошло до потпуне пропасти дотичних путова. Ипак је због важности појединих путова Банска управа морала да нађе пошто-пото средства (па макар и на рачун других важних али не тако од преке потребе путова) и да за пут Прилеп—Велес, који нам данас претставља главну артерију са Солуном, утроши око 290.000 динара. Исто тако утрошена је већа сума од око 300.000 динара за путове Тетово—Призрен и Тетово—Качаник, да би се тим путовима три потпуно одвојена места једно од другог, Тетово, Качаник и Призрен, међусобно везала. За монтирање гвоздене конструкције преко Црне Реке код села Возараца на путу Кавадар—Прилеп утрошена је сума од 600.000 динара, а за тај мост гвоздену конструкцију у вредности од 2 и по милиона динара доби-

ли смо бесплатно од државе. Исто тако већа сума утрошена је за пут Битољ—Кичево—Гостивар, као и за путове Скопље—Јужни Брод, Врање—Големо Село, Куманово — Свети Никола, Страцин — Кратово — Црни Врх и Призрен—Сретска—Урошевац.

Но ипак, како приходи тек пристижу, Банска управа се нада, да ће моћи да буде у стању па да одобри већ одржане лицитације за путове Лебани — Медвеђа — Туларе — Приштина, Власотинце — Свође, Бујановац — Гиљане — Урошевац, Призрен — Баковица и Призрен — Драгаш, Царево Село — Струмица, Демир Капија — Ромден као и мање суме на све остале путове, где је потребно да се одржи и унапреди саобраћај.

Овако слаба сума дата на путове дошла је услед тога што је предложени прошлогодишњи буџет Техничког одељења сведен — редуциран, па је у Министарству финансија обећано, да ће се за техничке радове добити од државе дотација у износу од 8 милиона динара, како је то било и предвиђено чл. 80 Правилника о извршењу бановинског буџета. Међутим, Министарство финансија, односно држава, није била у финансијској могућности да нам ту дотацију да, и због тога сва грађења предвиђена чл. 80 нису ни предузета.

Народном снагом нису прошле календарске године могли да се постигну задовољавајући резултати, јер су у току прошле календарске године вршени општински избори, за време којих, према законским одредбама, народна снага није могла да се изведе на путове.

Ипак Банска управа може да се похвали са другим радовима који су учинили да су ове године радници били много боље плаћени на радовима него ранијих година. Не рачунајући пуштених у рад 26 милиона државног кредита за јавне радове, за грађење државног и међународног пута Велес — Свети Ђорђе, као и многе друге кредите по државном буџету, Банска управа је добила и кредит од 500.000 динара за просецање бановинског пута Свође — Дешчани — Кладенац.

Леп резултат Банске управе јесте и тај, што смо успели да закључимо бескаматан зајам код енглеског друштва „Злетово Мајнс Лимитед“ у износу од 7 милиона динара, а за грађење 22 километра аутомобилског пута од села Крупишта до села Пробиштипа, тако званог Злетовског пута. Услови овога зајма веома су повољни. Бановина од те суме има да врати Друштву свега две трећине, а са једном трећином и Друштво учествује у грађењу тога пута, пошто тим путем има и Друштво да се служи и извози своју руду на железничку пругу Штип—Кочане. Друштво и ако даје бескаматни зајам и учествује са једном трећином у грађењу, није тим уговором добило никакве концесије, већ остаје у обавези за своје дажбине и за све трошкове око искоришћавања овога пута.

Исто тако Банска управа је унела у свој бу-

цет ануитет за зајам од 20 милиона динара са којим мисли да подигне банску палату. Планови за ову зграду раде се у велико и чим зајам буде одобрен од стране надлежних, приступиће се изградњи банске палате, надамо се још у току овога лета. Но, да не бисмо плаћали кирију у овоме периоду времена у коме се буде бановинска палата зидала, а то је 3 до 4 године, у преговорима смо са општином да ми о своме трошку довршимо зграду Управе полиције, пошто се Скопска општина моментално налази у финансијској немогућности да ту зграду доврши, па да се Банска управа у ту довршену зграду усели и станује док се банска палата не доврши, а да за то време не плаћа општини кирију. Утрошену суму општина ће нам вратити у ратама до дана довршења банске палате. На тај начин постиже се двострука корист: Банска управа ће се ослободити плаћања кирије, која износи око 350.000 динара годишње, а општина ће добити потребну зграду довршену, а да не плаћа интерес на новац који је узела.

Због малопре споменутих малих сума које смо имали у овогодишњем буџету за Техничко одељење а тако исто и због малих остварених прихода, г. Бан је решио да се буџет Техничког одељења повећа са 5,450.307 динара од чека само на партију за путове долази 5,300.000 динара. За ово повећање за путове (готово сто на сто него што смо имали у овогодишњем буџету), г. Бан је решио да се пошто-пото нађу средства.

Буџет Техничког одељења за прошлу буџетску годину је износио 11,014.230 динара, а ове године је повећан са 5,450.307 динара, што значи да је наредни буџет предвиђен са 16,464.537 дин. укупно. То повећање износи: за личне издатке свега 380.000 динара и то с разлога, што смо морали да предвидимо 10 нових архивских чиновника и 10 званичника административне струке за рад у техничким одељцима при среским начелствима. Пре него што су постојале бановине било је на територији данашње Вардарске бановине 11 техничких одељака, у којима су радили административни чиновници Министарства грађевина. Када су створене бановине и када су технички одељци ушли у састав Банске управе, односно среских начелстава, административно особље прешло је на буџет Министарства унутрашњих послова и знатно је смањено. Како Министарство унутрашњих послова нема могућности да повиси број особља на потребну меру, то смо ми морали да предвидимо нових 10 архивских чиновника и 10 званичника да би се послови могли обављати како треба, јер администрацију данас врше инжињери додељени на рад и полуписмени путари. Због тога смо предвидели ово повећање од 380.000 динара.

Материјални расходи повећани су за 10.000 динара. Овог повећања не би било, да смо имали више пара по буџету Министарства грађевина, те да смо могли да на државни рачун оправимо најпотребније инструменте.

Трошкови по саобраћајној грани знатно су повећани. За бановинске путове буџет је повећан од 5,300.000 динара на 10,000.000 динара, што зна-

чи да је то повећање извршено са скоро сто на сто.

Ванредни расходи у овом буџету су нам смањени, зато што смо изградили мост преко Црне Реке за који смо у прошлогодишњем буџету предвидели суму од 600.000 динара. На тај начин остала нам је слободна та сума, те ту суму употребљавамо за повећање хидротехничких радова и набавку једног ваљка.

Господо бански већници,

Са оваквим буџетом од 16,464.537 динара ако га надлежни одобре, ми ћемо моћи не само да чувамо оно што је досад изграђено, већ ћемо моћи, рационално употребљавајући сав претек који нам остане после одржавања, да употребимо на изградњу нових путова и на друге техничке радове, потребне за економско развиће нашега живља.

И ако су технички задаци у Вардарској бановини веома опсежни и многобројни, те на њих треба одвојити годишње стотине милиона, ипак — као што ниједна држава и ниједна бановина није све своје задатке одмах решила, већ је то решавала у читавим временским периодима, — исто тако и ми ћемо, када имамо овако повећан буџет, моћи да кренемо многе радове напред, те да дођемо ономе циљу коме сви желимо и тежимо."

Начелник Одељења за социјалну политику и народно здравље г. др. Живојин Миленковић, који је добио реч, чита експозе који гласи:

ЕКСПОЗЕ УЗ БУЏЕТ ОДЕЉЕЊА ЗА СОЦИЈАЛНУ ПОЛИТИКУ И НАРОДНО ЗДРАВЉЕ (VI)

— Подносилац: начелник Одељења за социјалну политику и народно здравље г. др. Живојин Миленковић —

„Господине Бане, господо већници,

Као што се из предлога буџета види, расходи Одељења за социјалну политику и народно здравље износе 10,949.300 динара и од расхода за буџетску 1936/37 год., који су износили 8,663.040.— динара, већи су за 2,286.260 динара. Од ове суме долазе на личне издатке 524.175 динара, а на материјалне 1,762.085 динара.

Иако је, с погледом на сталну кризу, тенденција Министарства финансија да се расходи не смеју повећавати, већ на против да се морају смањивати, ипак прилике и животне потребе не иду паралелно са жељама и намерама надлежних и одговорних фактора. Оне захтевају стално напредовање без обзира на жртве. Тако је и са расходима овога Одељења.

Болнице, које сваке године примају све већи број болесника, морају живети. Не може се одбити пријем иједног болесника у болницу зато, што нема кредита. Сваки грађанин има право на лечење, на живот.

Деца напуштена, без родитеља и ванбрачна не могу се оставити на улици да умру, она се морају збринути.

Старци и старице, инокосни, без икаквих средстава за живот, морају се такође збринути и не могу се препустити смрти.

Бање, које су постале не само места за одмор, већ и моћан фактор за лечење многих болести, морају се уређивати, одржавати и унапређивати. Да-

нашња бањска публика не задовољава се више примитивношћу. Она тражи лепо намештену собу, енглески клозет, радио и џаз, лепо уређен басен и порцеланске каде, чистоћу и примену модерне хигијене. Када тога нема, она протестује.

Наше болнице, какве сада имамо, са малим изузетком, захтевају темељне измене: рушење старих и подизање нових зграда и објеката. Ово изискује и свакодневна све већа навала болесника на болнице и револт истих када не могу бити примљени.

Удаљеност појединих места од седишта лекара, који је у зимским данима, услед онемогућеног саобраћаја, често месецима неприступачан болеснику, захтева пласирање лекара у његовој или бар непосредној и лако приступачној средини. Другим речима захтева постављање што више лекара удружених здравствених општина. Колико се овом придаје важности могли сте видети из експозеа г. Министра социјалне политике и народног здравља при претресу буџета у Народној скупштини, у коме је најавио доношење закона о обавезној служби лекара у селима. Сузбијање туберкулозе, маларије и венеричних, као еминентно социјалних болести, сузбијање заразних болести и помагање крајње економско слабих, захтева нашу пуну пажњу и знатна средства.

Све напред изнесено јесте потреба, стварност, то је живот, који тече силом природне еволуције и који се може кочити али не и потпуно спречити. Када се све ово има на уму, онда повећање буџета за 1937/38 не претставља суму, која би била сувише велика и бачена у залуд. Ово повећање, као што ћете из предлога буџета видети, односи се на парт. 143 и 147 ванредних расхода, где се предвиђа 1,000.000 динара као ануитет за зајам, за подизање нових бановинских болница и 600.000 динара (више 360.000 динара) за унапређење наших бања. Питање подизања нових болница није се могло и не може се решити из редовних буџетских расхода, јер оне захтевају милионске суме. Исто се може решити само путем зајма, који ће према предвиђеном ануитету, ако се исти оствари, изнети око 12,000.000 динара.

Даље знатније повећање материјалних расхода јавља се код парт. 142 поз. 2 у 215.000 динара нарочито на име помоћи пострадалим од елементарних непогода и помоћ незапосленим.

Повећање личних расхода јавља се увођењем нових службеничких места: лекара, апотекара и осталог санитетског особља као неопходно потребног за правилно функционисање установа; као и за унапређење садањих службеника.

Јаче повећање личних и материјалних расхода јавља се још и у предвиђеном отварању болнице у Босиљграду као и проширење бановинске болнице у Врању.

Али ако се буџет Одељења и прими у целости према предлогу, ипак се он не може реализовати из разлога што се и целокупни бановински приходи не реализују 100%, те према томе и утрошак овог повећања зависиће од општих бановинских прихода. За доказ овога могу послужити подаци из ранијих година. Тако је Одељење реализовало

своје расходе у буџетској 1930/31 год. само за 72%, у 1931/32 за 45%, у 1932/33 за 38%, у 1933/34 за 71%, у 1934/35 за 68%, и у 1935/36 за 70%. Реализовање расхода за 1936/37 једва ће прећи 70%.

Отежано прибирање бановинских прихода знатно је отежало извршење предвиђених расхода, који су се морали ограничити само на оно без чега се није могло. Због тога неке буџетске позиције нису се могле ни ове буџетске године узети у извршење. Поред издржавања установа и личних расхода и у току буџетске 1936/37 год. нешто се ипак подигло. Тако је израђено: водоводна мрежа у Врањској Бањи, подигнута општа кујна у Катлановској Бањи, две нове каде у Дебарској Бањи, клозет у Негорачкој Бањи, кујна са магацином код Њиљанске болнице, затим извршене разне оправке код бања и болница и на све укупно утрошено 356.350 динара.

Болнице

На територији наше Бановине имамо 15 бановинских и 1 државну болницу у Скопљу са 1180 кревета. У бановинским болницама има 930 кревета. У њима раде двадесет три лекара и 150 осталог болничког особља. У 1935 год. кроз бановинске болнице прошло је 12.854 болесника са 166.661 болесничких дана или просечно дневно 456 болесника. Дневна исхрана једног болесника износила је просечно 6.06 динара, а код појединих болница варијала је од 3.15 до 12.79 динара. Укупно издржавање једног болесника је 25,52 динара. Дакле, једно смањење према 1934 год., када је износило 6.20 и 26.33 динара. У погледу броја кревета стојимо према осталим бановинама од прилике у средини. Код нас долази један кревет на 1335 становника. Отуда увек оскудица у креветима и немогућност пријема, често врло тешких, болесника. Та се оскудица осећа нарочито код већих болница: Скопље, Битољ, Приштина, Лесковац, Врање и Куманово. Није редак случај да на два кревета леже по 3 болесника или на носилима. Повећање броја кревета зависи од капацитета болнице, који се може повећати само подизањем нових и дозифивањем нових павиљона код старих болница. Банска управа решењу овог питања стално поклања своју пуну потребну пажњу и као што сам напред навео у ту сврху намерава у току буџетске 1937/38 год. закључити један зајам од 12,000.000 динара, због чега је унесена сума од 1,000.000 динара на име ануитета. Од остварења зајма зависиће подизање нових и проширење старих болница. Наговештено зидање болнице у Охриду, које је било предвиђено у чл. 80 тач. 9 Правилника о извршењу буџета Вардарске бановине за 1936/37 год., неће се моћи реализовати из финансијских разлога.

У предлогу буџета, као што сам и напред нагласио, предвиђено је отварање болнице у Босиљграду. Када се узме у обзир забаченост овог места, рђаве комуникације, које су у зимским месецима потпуно прекинуте, те према томе и неприступачност болничким центрима, онда нема потребе нарочито наглашавати важност овог питања. Болница у Босиљграду постојала је и раније, али је на основу Уредбе, због малог броја болесника,

морала бити затворена. Потреба за истом сада је већа него раније, те је Банска управа донела одлуку да се ова болница поново отвори.

Током ове године биће дефинитивно решено и питање болнице у Врању. Наиме, болница ће се сместити у зградама бив. Американског Дечијег дома, који је, захваљујући увиђавности Градског поглаварства, постао бановинска својина. Сазидаће се и један модерно уређен хируршки павиљон, који подиже као задужбину г. Јован Јанковић, трговац београдски, по рођењу Врањанац, као успомену на своје преминуле родитеље. Сматрам за особиту дужност да г. Јанковићу и са овог места изразимо нашу захвалност на овом племенитом и ретком гесту. Због овог проширења болнице предвиђа се и повећање на личне и материјалне расходе.

Издржавање и снабдевање болница је прилично рамљало и у току ове буџетске године. У истим много шта недостаје. Потребна је темељита обнова инвентара, коју је Банска управа делимично могла извршити отварањем Санитетског слагалишта при овоме Одељењу. И ако се услед недовољно предвиђеног кредита слагалиште није могло снабдети свима потребама, ипак је тиме учињена двострука корист: набавка санитетског, апотекарског и осталог материјала, вршена је врло јевтино, јер се материјал набављао у већим количинама и извршена је једна јача контрола утрошка материјала. Сем тога прикупљене су веће количине лекова, које су поједине болнице имале у изобиљу, а другима недостајале и онемогућена набавка лекова — специјалитета, чија је терапеутска вредност врло сумњива. Тако слагалиште располаже инвентаром, који претставља вредност преко 500.000 динара. Како су поједине болнице нерационално набављале лекове навешћу само овај пример: Једна болница набавила је у 1935 години 1 кгр. **Фолија дигиталис** а утрошила свега 50 грама, остали 950 грама пропали су, јер је та дрога са ограниченим трајањем; та иста болница исте године набавила је 200 грама **Пулвис фол. дигитлис** и не утрошивши ни грама исти је пропао. Даље ћу вам навести количине појединих лекова, који се сада налазе у слагалишту прикупљених из разних болница и Хиг. завода, а као знак нерационалне набавке и утрошка. Тако имамо 58 кгр. салицилне киселине, 32 кгр. лимунове киселине, 11 кгр. ацидум ацетило салицилне киселине као синоним аспирина, 35 кгр. антипирина, 45 кгр. кининове коре, 14 кгр. канфора, 260 кгр. сумпора, 62 кгр. горке соли, 206 кгр. калихипермангана. око 20.000 ампула салварзана у вредности око 250 хиљада динара, који је можда и пропао — неупотребљив, што ће се утврдити анализом, затим 16 кгр. пирамидона и још много других лекова. Ове наведене количине лекова добивене су на рачун репарација и лежале у болницама и Хиџијенском заводу годинама неискоришћене, те су многи и пропали. За снабдевање потребама слагалишта предвиђена је и у овоме предлогу буџета као и ранијих буџетских година сума од 600.000 динара, која је према потребама недовољна, а и утрошак не износи 100%. Да је ова сума недовољна нек

вам послуже ови апсолутно тачни рачунски подаци: у 1935/36 год. утрошено је на овој позицији 498.000 динара од предвиђених 600.000, т.ј. месечно 41.500.— или дневно 1400.— У истој години било је 166:661 болесничких дана или просечно лежало је по болницама 456 болесника. Када суму од 1400 динара поделимо са 456 онда излази да је један болесник трошио 2.90 динара дневно. Од ове суме набављено је следеће:

- 1) лекови сваке врсте: једноставни, комбиновани, специјалитети, ампуле;
- 2) завојни материјал, као газе, повеске и др.;
- 3) санитетски материјал: гумене ствари, шприцеви свију врста, иригатори, и све друге потребе за негу болесника;
- 4) хируршки материјал, који треба увек обновљати и допуњавати према савременом напретку и усавршавању хирургије, а и због брзог кварења инструмената;
- 5) сав болнички намештај и постељне ствари;
- 6) сав болнички веш;
- 7) алатке и баштенске потребе;
- 8) кухињско посуђе;
- 9) трошкови око набавке и експедиције свег овог материјала;
- 10) наднице око справљања, пријема и експедиције свег овог материјала;
- 11) обрасци за администрацију болница (дин. 25.000);
- 12) литература (набавља се само оно што се по закону мора имати н.пр. фармакопеја и др.);
- 13) посуђе медецинско и апотекарско, апотекарске утензилије и потрошни апотекарски материјал за справљање и експедицију лекова.

Као што се из ових навода види, врло много за 2.90 динара, те према томе није никакво чудо што снабдевање није било како треба да је и што се ограничило само на оно, без чега се не може ни замислити правилно функционисање болница. Верујем да ће идућа буџетска година у овоме погледу бити задовољавајућа и снабдевање боље, јер ће слагалиште ући у исту са приличним резервама. У томе циљу и да би слагалиштем руковало квалификовано одговорно лице, предвиђа се место чиновничког приправника — дипломираног фармацеута.

Приливом већег броја болесника у овој буџетској години (у 1935 — 12.854 и у 1936 — 13.366) отежано је и редовно снабдевање болница, те се морало прибећи повећању односних партија и позиција из резервних кредита. Услед тога су и поједине позиције материјалних расхода повећане у овом предлогу буџета.

Питање наплате болничких трошкова такође је једна болна тачка болничких потреба. И ако се предвиђени приходи остварују скоро 100%, јер су као приходи од болничких трошкова стављене мање суме, ипак остаје много болничких трошкова ненаплаћено. Нарочито су у овоме погледу дошле у тежак положај градске општине, које су по Закону о болницама, а као самосталне здравствене општине по Закону о здравственим општинама, обавезне на плаћање болничких трошкова за своје сиромашне припаднике. Њихова дуговања изно-

се на стотине хиљада динара. Многе су у немогућности да их у опште плате. Да се ова потраживања не би водила стално на дугу, а без икаквог изгледа могућности наплате, Банска управа унела је у Правилник о наплати болничких трошкова једну нову тачку као допуну, којом се Бан овлашћује, да може од случаја до случаја делимично или у целости ослобађати ове општине од плаћања дужних болничких трошкова. По одобрењу од стране Министарства иста ће ступити на снагу.

У погледу наплате болничких трошкова постоји овакав однос: Држава плаћа по § 7 и 8 Закона о болницама бановинским болницама болничке трошкове за лечење државних чиновника и службеника, за чланове њихових породица, за инвалиде и избеглице. Затим за болеснике који су лечени од душевне болести, од отворене туберкулозе и од венеричних болести. Исто тако држава плаћа и за болеснике, који су поданици стране државе, с којом постоји међусобни уговор о узајамном плаћању болничких пристојби, као и за болеснике, чија се општинска припадност није могла за годину дана утврдити. Бановине плаћају за лечење својих сиромашних припадника болничке трошкове држави и другим бановинама када се исти лече у државним или болницама других бановина. Према прикупљеним подацима стање овога односа на дан 31 октобра 1936 године било је овако: Вардарска бановина дугује држави динара 1,964.443,25 а потражује 2,297.507 динара, осталим бановинама дугује 225.959,75 а потражује 317.592. Када се одбију дуговања ове бановине држави и другим бановинама од потраживања ове бановине добија се салдо у дин. 624.696 у корист наше бановине. Питање наплате ових болничких трошкова било је покренуто, да се реши пребијањем дуговања, али потребна одлука ни до данас није пала. То би било и једино могуће решење с погледом на тешке финансијске прилике бановине.

Амбуланте

Поред 15 бановинских болница Банска управа има и 7 амбуланата: Црна Трава, Клисурска, Босиљград, Кавадар, Јужни Брод, Кратово и Ростуша. Оне одговарају намењеном циљу, али се не искоришћују у пуном обиму.

Удружене здравствене општине

Банска управа консеквентно спроводи увођење у живот Закона о здравственим општинама. Буџетом за 1936/37 предвиђено је 20 места лекара удружених здравствених општина. Али сва нису могла бити попуњена, јер се на расписане конкурсе није јавио довољан број. И поред тешког положаја лекарског staleжа ипак се места лекара здравствених општина тешко попуњавају. Поред необјашњивих разлога, вероватно да су тешке станбене прилике и услови за живот на селу један од многих разлога. Томе треба додати и недовољно осећање љубави и пожртвованости према народу од стране млађих лекара, који радије трпе оскудицу у вароши него што ће ићи као мисионари у народ. Због тога је г. Министар социјалне политике и народног здравља и наговестио доно-

шење Закона о обавезној служби лекара по селима. Банска управа има сада 18 попуњених места од 20 буџетом предвиђених. Овим предлогом се број истих повећава на 25.

Бање

Знатну улогу у лечењу нашег народа имају и наше бање. Банска управа питању бања, као што вам је и ранијих година соопштавано, и даље поклања нарочиту пажњу, јер поред користи за народно здравље оне претстављају један сигуран и сталан приход за бановинске финансије. Бруто приходи од бања у 1936 години износили су дин. 951.327, а чист приход био је 580.240 динара. Број бањских посетилаца у 1936 год. износио је 8.327 према 7.635 у 1935 год. Дакле, једно осетно повећање, те је због веће навале у месецима јулу и августу наступила и несташица станова нарочито у Врањској и Катлановској бањи. Тим се намеће и питање подизања нових станова, купатила и уређење. Зато је ове године предвиђена сума у дин. 600.000 за њихово унапређење. У колико Банска управа буде више инвестирала за проширење и уређење бања у толико ће више имати и прихода. Довршени су катастарски премери, нивелациони, ситуациони и регулациони планови у Катлановској Сијеринској бањи, а у овој години наставиће се рад и у другим бањама.

Здравствена и хигијенска служба

Здравствена служба по срезовима била је релативно задовољавајућа. Она је вршена преко среских здравствених референата, лекара удружених здравствених општина и Хигијенског завода са подручним му установама, који је у овоме имао водећу улогу.

На жалост и материјална средства Хигијенског завода јако су редуцирана, па и његова акција смањена.

У 1936 години боловало је од заразних болести 2297, од којих је умрло 229 или 10%. За сузбијање ових болести срески здравствени референти имали су 171 излазак у срезове а дезинфектори 82.

У дезинфекционим средствима, серумима и вакцинама није се осећала оскудица. Набавка кинина није се могла извршити како је буџетом предвиђено те се сузбијање маларије могло вршити само у границама буџетских могућности односно набављеног кинина и осталих препарата. Маларија или „треска“ на територији Вардарске бановине није болест садашњице или послератног стања. Она је постојала и за време турске владавине и влада поглавито од Скопља ка Југу, ма да је има и северније али не у толиком броју и таквој јачини. И ако нема никаквих података о стању маларије пре ослобођења ових крајева, изгледа да тешке форме у виду тропске маларије нису постојале или бар не у таквом броју и јачини као што се то јавља одмах после рата. Тада су констатоване врло тешке и смртоносне форме. Више него вероватно, да је услед кретања војске и додира са носиоцима маларије, који су долазили са других континената ова тешка форма импортирана. Од ње су у прво време нарочито страдале наше

колониште, који су долазили из северних крајева, у којима не влада маларија, као и војници — регрути из истих крајева, који су долазили овамо ради отслужења свога рока. Проблем рационалног сузбијања маларије поред лечења и профилаксе, не може се решити без већих асанационих радова, чиме би се добила двојака корист: сузбијање маларије и добијање нових комплекса употребљивог земљишта. Такве радове требало би извршити у току ових река: Црне Реке, Брегалнице, Криве Лакавице, Струмичког и Струшког поља, и довршити асанацију Скопског поља. Једно такође важно питање у сузбијању маларије јесте питање пиринчана, које су у очитој супротности са овом болешћу.

Питању сузбијања туберкулозе била је поклоњена нарочита пажња. Приступило се прикупљању статистичких података, проналажењу и регистрању заражених породица. Али је на жалост та акција обустављена. Туберкулоза је у Вардарској бановини знатно раширена и по својој важности по народно здравље заузима место упоредо са маларијом. Главни узроци њене раширености јесу: примитиван живот народа, општа непросвећеност и неповољне хигијенске прилике, слаба исхрана, дуги постови, сујевеље и т. д. То је болест сиротињске беде, а наша „народна болест“. На жалост туберкулоза спада у оне социјалне болести за чије искорењавање треба великих управо огромних материјалних средстава. Где њих нема ту се и поред најбоље воље и довитљивости не може ништа учинити. Предвиђена средства за њено сузбијање у бановинском буџету нису скоро никаква и показују само добру намеру Банске управе.

Полне болести, које заузимају важно место међу социјалним болестима, увођењем аболиције са менталитетом нашег примитивног и предрасудама подлежног човека показују јаки пораст а тиме и већу опасност по народно здравље. И пре увођења аболиције, тајна проституција била је опаснија од јавне. Сада је она, увођењем аболиције, нашла шири терен своје делатности и свога разорног дејства.

Социјално старање

На социјалном пољу Одељење због ограничених буџетских и финансијских средстава, а нарочито на помагању незапослених и сиротиње, није могло много урадити и ако је била велика потреба. Беду незапослених и сиротиње допуњују још и разне елементарне непогоде: градобитине, поплаве, пожари. Пада нарочито у очи велики број пожара, од којих су у прошлој години два: у селу Јелашнику, среза доњополошког и Големом Селу у срезу шарпланинском били катастрофални и уништили скоро потпуно оба села: куће, људску и сточну храну. Банска управа је село Јелашник са 10.000 динара помогла, а Големо Село помогло је Министарство соц. политике и народног здравља са 50.000 динара. Прошле недеље изненадна поплава на Косову била је такође значајна, упропастивши не само усеве већ и изванредан број кућа са покућанством и стоком. Банска управа је као прву помоћ на лицу места доделила 10.000 динара. Гра-

добитине, поплаве и пожари претстављају штете у милионе динара и шта и какву помоћ може Банска управа пружити са 55.000 динара из бановинског буџета, која се сума реализује само са 70% а у ствари једва износи 38.000 динара. Ова опозиција у предлогу буџета повећана је на 100.000 динара, а позиција за незапослене на 200.000 динара. Прехрана пасивних крајева и градске сиротиње била је предмет пажње ове Банске управе и она је благовремено припремила све потребне податке, према којима би се подела хране могла извршити свима потребитим, а таквих места и срезова има доста. На жалост ни Банска управа, као и држава, нису могле ништа урадити. Нарочито држава није у току ове године могла ништа доделити од хране и ако је прошле зиме (1935/36) доделила Вардарској бановини скоро 150 вагона кукуруза.

Како Банска управа није имала својих средстава да би могла спровести обезбеђење сиромашног становништва, нарочито градског и незапосленог радништва, а није располагала ни државним средствима, приступљено је и ове зиме образовању Социјалне акције на целој територији бановине. У томе правцу издато је наређење свима средским начелницима и градским поглаварствима да се у свима већим местима приступи образовању нарочитих одбора, који би прикупљањем добровољних прилога и прибављањем других средстава настали, да се беда у колико је више могуће ублажи. У вези са овом акцијом Банска се управа једним нарочитим писмом обратила свима надлештвима и умолила их да од јануарске плате сваки службеник да свој добровољни прилог за помоћ сиротиње. На жалост резултати ове приватне акције из године у годину бивају слабији, а такав је случај и ове зиме. Апелом на милосрђе, саосећање и друштвену солидарност, у данашњем времену не може се више много рачунати. Треба наћи друге путеве и сигурнија средства за ову помоћ.

Особиту пак бригу задају Банској управи лица из других бановина а и наше, која услед незапослености, често пута заведена несавесним спекулантима, тражећи посла, лутају из бановине у бановину, из места у место, и не нашавши рада, услед новчане исцрпљености и немогућности повратка у родно место, куцају на врата Банске управе тражећи помоћ за прехрану и повратак кућама. На ову сврху Банска управа издала је ове године 10.000 динара.

Одобрење кредита за јавне радове у нашој бановини допринели су у врло малој мери смањењу незапослености и ублаживању кризе и то углавном у непосредној околини ових радова. Не сме се такође заборавити да имамо изванредан број срезова, који су и у најбољим годинама пасивни, чију су пасивност надокнађивали наши „печалбари“, којима је сад ускраћено упослење у страним државама. Њима је сад потребна сваке године помоћ све дотле док се разне баријере које су поједине државе увеле, не уклоне. Наш народ није лењ, он је вредан и штедљив, хоће да ради, али нема где и нема шта.

Збрињавању деце, напуштене, ванбрачне и без родитеља, као и глупонеме и следе, Банска управа

је поклањала и у прошлој години као и ранијих, сву своју пажњу и старала се да свако дете збрине и васпита како би постало користан члан друштва. Као што вам је познато, Банска управа има свој дечији дом у Скопљу који сад има 98 збринуте деце и Дом стараца-ица у Битољу у коме је смештено 38 штићеника. На жалост капацитет домова онемогућава даљи пријем нових штићеника, чија је навала и потреба баш ове године знатна. Сем тога има 20 следе и глувонеме деце које о свом трошку издржава у специјалним заводима, за шта издаје око 80.000 динара годишње. Издржавање Дечијег дома и Дома стараца-ица било је без нарочитих тешкоћа. Искуство у васпитању деце у Дечијем дому, у коме имате деце од 3—16 година показало је као неопходну потребу за једном васпитачицом — сестром нудиљом, те је такво место и предвиђено у предлогу буџета.

Банска управа је помагала не само морално већ и материјално подружнице друштва „Српска мајка“, које води бригу о збрињавању напуштене одојчади од рођења до 3 године живота, па их после предаје Дечијем дому.

Особље. — Целокупну јавну, здравствену, хигијенску и социјалну службу вршило је 118 државних, 43 бановинска и 25 општинска лекара, 267 државних и 162 бановинска чиновника и службеника. Укупан број лекара на територији Вардарске бановине износи 353, од којих 55 војних и 112 приватних и међу њима 75 специјалиста. За целу територију бановине, просечно долази један лекар на 4.200 становника (у место један на хиљаду). У 14 градова и вароши има 247 лекара, тако да у градовима и варошима долази по један лекар на 1.060 становника, у Скопљу долази по један лекар на 648 становника. Када се одбије 247 лекара распоређених по градовима и варошима на сеоско становништво отпада 98 лекара, односно на 13.400 по један лекар. Сем тога на територији бановине имамо 32 дентисте, 121 бабицу и 23 дезинфектора, од којих 10 бановинских. Поред тога има 83 апотеке са 109 апотекара и апотекарских сарадника.

За сада имамо само у 18 удружених здравствених општина постављене лекаре, а од 6 здравствених задруга, само 4 имају своје лекаре. Поред тога на територији бановине постоје три приватна санаторијума и то: два у Скопљу и један у Лесковцу, а у Скопљу имамо и болницу за државно саобраћајно особље.

Овај експозе обухватио је само главне линије и смернице рада Одељења за социјалну политику и народно здравље, а детаљи се налазе у самоме предлогу буџета и при претресу у појединостима даће се потребна објашњења и образложења.

Подносећи Банском већу предлог буџета овог Одељења Банска управа сматра, да је предлог буџета, према стварним потребама, пре недовољан него велики, да исти захтевају интереси здравствене и социјалне политике, који су и интереси народног здравља, и да га треба у целости примити.“

ЕКСПОЗЕ О БУЏЕТУ ФИНАНСИЈСКОГ ОДЕЉЕЊА

— Подносилац: начелник Финансијског одељења
г. Александар Милојевић —

„Господо бански већници,

Предлог буџета расхода Финансијског одељења за 1937/38 годину износи укупно 6,076.614.— динара. За 1936/37 годину расходи Финансијског одељења одобрени су са 5,214.005.— динара. Према томе овај предлог буџета већи је за 862.609.— динара.

1. Лични расходи:

1) Плате — периодске повишице и положајни додаци чиновника у овом предлогу буџета већи су за 62.572 динара. Повећање долази што су извесни чиновници стекли законско право да буду унапређени у наредну групу те да исплату њихове евентуалне разлике, и што је предвиђено једно ново место чиновника од X групе и три нова места рачунских контролора VII групе, с обзиром на повећање послова у Финансијском одељењу због преноса издржавања народних школа на бановине;

2) Плата — периодска повишица званичника остала је иста као и у садашњем буџету;

3) Плате — периодске повишице служитеља веће су у овом предлогу буџета за 720 динара из разлога превођења једног служитеља на трећу периодску повишицу;

4) Додаци лични и породични већи су у овом предлогу буџета за 36.160 динара из разлога повећања особља и смањења броја виших чиновника чији је додатак мањи и повећање нижих чији је додатак већи;

5) Награде дневничара остале су исте као и у садашњем буџету;

6) Хонорар рачуноиспитачу Месне контроле остао је исти као и у садашњем буџету;

7) Додатци начелницима одељења Банске управе остали су исти;

8) Личне пензије смањене су за 13.184 динара. Стање по списку на дан 1 октобра 1936 године;

9) Удовичке пензије веће су у овом предлогу буџета за 5.508 динара из разлога што се повећао број удовичких пензија;

10) Додаци свих пензионера личних и породичних већи су у овом предлогу буџета за 6.933 динара услед повећања удовичких пензија;

11) Кредит за пензионисање чиновника и службеника остао је исти;

12) Кредит за помоћ — народно признање остао је исти;

13) Кредит за допринос пензионерском фонду бановинских чиновника и службеника остао је исти.

Укупно повећање личних расхода у овом предлогу буџета веће је од садашњег буџета за 1936/37 годину за 98.709 динара.

Смањење личних расхода у Финансијском одељењу није могао бити, већ је извршено и извесно повећање из разлога што Финансијско одељење располаже са врло малим бројем особља, с обзиром на његов досадањи делокруг рада и с обзиром на још веће повећање услове услед издржа-

вања народних школа које од 1 априла 1937 год. прелазе на бановине.

II. Материјални расходи:

14) Партија за путне трошкове и дневнице за службена путовања чиновника Финансијског одељења у овом предлогу буџета повећана је са динара 70.000.— из разлога што је овај кредит по садашњем буџету недовољан да покрије потребе путних трошкова контролних органа, а путовања истих су неопходна ради правилног прикупљања бановинских прихода, како код бановинских тако и код државних и општинских органа који прикупљају бановински приход;

15) Управни трошкови, кредит остао исти;

16) Предвиђен је нов кредит за куповину железничких карата за службена путовања у износу од 18.000 динара сходно новом правилнику о повлашћеној возњи на државним железницама.

17) Кредит за позицију за састав и штампање бановин. буџета и завршног рачуна остао је исти;

18) Кредит по позицији за кредитовану возарину остао је исти;

19) Кредит за кирије зграда у којима су смештена поједина одељења Банске управе повећани за динара 96.000.— из разлога што је узета нова зграда за стан Господина Бана у износу од 60.000 динара годишње, и што се предвиђа плаћање кирије од 36.000 динара годишње за Опште одељење, које треба да се од 1 априла 1937 године из садање зграде исели, а да његове просторије узме Финансијско одељење због тога што су садање просторије у коме је смештено Финансијско одељење недовољно, када се узме у обзир да је само за смештај новчане архиве потребно одвојити најмање три собе а и због тога што се посао од 1 априла знатно повећава због ликвидације исплатних докумената око издржавања народних школа, за коју су сврху потребне најмање 3 собе;

20) Кредит по позицији за осигурање бановинских зграда и намештај остао је исти као и у садашњем буџету;

21) Кредит за огрев и осветљење као и кредит за набавку одела за све служитеље Банске управе и шофере, таксе по бановинским споровима, за плаћање општинских приреза предвиђају се у истом износу као и у садашњем буџету;

22) Кредит за паушал за путне трошкове и дневнице органа Главне контроле, за преглед и разрешење годишњег рачуна остао је исти, али се додаје нова потпозиција за награде органа Месне контроле за дефинитивно разрешење болничких рачуна, за коју се сврху предвиђа 20.000 динара те према томе укупан кредит по овој партији износи 40.000.— динара, због чега је и повећање по овој партији за 20.000.— динара.

23) Кредит по партији за издржавање бановинских аутомобила, куповину бензина, мазива и осталих потреба за исте, повећан је у овом предлогу буџета за 70.000 динара. Повећање је извршено из разлога што се је кредит по садашњем буџету за 1936/37 годину показао сасвим недовољан за подмирење ових потреба, ради чега се је

морало прибећи повећању из буџетских резервних кредита;

24) Кредити за плаћање анuitета по закљученим зајмовима остали су исти као и у садашњем буџету;

25) Кредит за репрезентације и поверљиве кредите остао је ист;

26) Кредит за потребе за стан и канцеларије Бана повећан је, пошто је досадашња сума од 10.000.— посве недовољна тако, да је канцеларија Бана у овој бановини каква би у ствари требала да буде канцеларија начелника среза а стан Бана нема ни основних репрезентативних одељења и намештаја како би требало да буде и како је у другим бановинама;

27) Кредит по партији за обавезе бановине из ранијих година остао је исти као и у садашњем буџету;

28) Предвиђена је нова партија за повраћај погрешно наплаћених бановинских прихода из ранијих година у износу од 300.000 динара;

29) Кредит за припрему за одбрану из ваздуха и кредит за опрему и издржавање ватрогасних чета остао је исти као и у садашњем буџету;

30) Буџетски резервни кредити за недовољно предвиђене и непредвиђене материјалне бановинске потребе, повећани су за суму од 200.000 динара пошто се досадашња сума од 300.000 динара показала посве недовољна.

Према напред изложеном укупно повећање материјалних расхода по предлогу буџета Финансијског одељења са буџетским резервним кредитима износи 763.900 динара."

После тога г. Бан позива начелника VIII одељења г. Милана Чемериџића да прочита свој експозе. Г. Чемериџић подноси свој експозе, који гласи:

ЕКСПОЗЕ УЗ БУЏЕТ ОДЕЉЕЊА ЗА ТРГОВИНУ, ОБРТ (ЗАНАТСТВО) И ИНДУСТРИЈУ (VIII)

— Подносилац: начелник VIII одељења г. Милан Чемериџић —

„Господо већници,

Предлог буџета Одељења за трговину, обрт и индустрију за 1936/37 годину износи у укупној суми динара 3,090.550.—

док буџет у току износи динара 2,440.196.—

Повећање, према садашњем буџету, износи динара 560.354.—

Ово се повећање дели на два дела:

1) На повећање редовних расхода које настаје самим током пословања у ресору, као и нормалним развојем установа његових у персоналном и материјалном погледу. Оно износи укупно динара 240.354.—

2) На повећање расхода изазваних новим потребама:

а) за израду бојадисаонице у Лесковачкој текстилној школи (динара 200.000) динара 160.000.—

б) за покриће расхода за извршење годишњег програма Бановинског

туристичког савета, а на основу Уредбе о унапређењу туризма од динара
 250.000.— 410.000.—
 650.354.—

Из даљег разлагања ће се видети у детаљу како је до ових повећања морало доћи.

1) **Особље.** — Радно особље Одељења је у већини државно. На буџету бановине било је до сада свега два чиновника од VIII и IX групе, и то један са факултетском спремом, а један са средњом стручном школом. У овом предлогу буџета предвиђа се још једно чиновничко место за чиновничког приправника од IX групе. Ово место је предвиђено пошто се стално повећавају бановински послови, нарочито у области стручне наставе и трговине, обрта и индустрије, те је немогућно са досадашњим особљем те послове свршавати на време.

И помоћно је особље махом на државном буџету, а у колико је на бановинском оно није на буџету овог Одељења, него је додељено на рад. Предвиђа се ново место служитеља дневничара, које Одељење мисли употребити за Државну грађевинско-занатску школу у Црној Трави. На расходе за послугу у овој школи бановина је обавезна још кад се она основала. Све до сада она је без послуге која је потребна, поред осталог и нарочито због чувања и одржавања школског и радионичког намештаја у току године и преко распуста.

2) **Стручне школе.** — На територији ове бановине има стручних школа које су под надзором повереног ми Одељења у укупном броју од 76 са 281 разредом (290 одељења), 631 наставником и 7.839 ученика и ученица. У поређењу са прошлом школском годином показује се повећање броја одељења (+8), наставника (+15), а нарочито ученика-ца (+416), што значи да се појачава интересовање за ове школе, ма да оне, изузев академија, не дају квалификације за државну односно бановинску службу.

а) **Државне стручне школе.** — У овим школама наставно особље је државно, а бановина осигурава материјална средства за њихово издржавање.

Број наставника и ученика-ца, као и материјална средства која пружа бановина виде се из овог прегледа:

Зграда Трговачке академије у Скопљу државна је својина, а одржава се из бановинских средстава.

Зграду Трговачке академије у Битољу дало је Градско поглаварство града Битоља, а одржава се такође из бановинских средстава.

Зграда Средње техничке текстилне школе у Лесковцу припада бановини. Како ова зграда у почетку није одговарала намени морале су се вршити потребне адаптације. До сада су извршене адаптације у два маха, а за последњу етапу предвиђена је била у прошлом бановинском буџету сума од само 40.000 динара из редовног бановинског буџета и 100.000 динара из државних дотација. Како сума из државних дотација није могла да се реализује, није могла да се изврши последња и за потпун успех у школи неопходна етапа адаптације, предвиђа се у овом буџету за 1937/38 год. сума од 200.000 динара, дакле више 160.000. Сума није велика, када се узме у обзир да је ова школа једина у свом роду у целој држави (скоро 25% ученика у њој је из Словеначке) и да има за циљ да спреми наше квалификовано особље. Без ове бојадисаонице се не би могло замислити добро квалификовано особље за текстилну индустрију.

Зграда у којој је смешетна Мушка занатска школа у Скопљу приватна је својина, а бановина плаћа кирију и за зграду и за велику машинску радионицу и машине, којима се школа служи. Да се којим случајем није нашла ова погодна радионица и машине, школа не би могла постићи успехе које показује. С тога се намеће питање подизања зграде и стварања радионице за ову школу и њему ће се морати што пре приступити.

Зграда Мушке занатске школе у Охриду подигнута је и у њој се већ ради, али има још да се доврши увођење инсталација за осветљење и водовод. За те издатке је потребна у буџету сума од 20.000 динара. У овом предлогу предвиђа се она за ову зграду. И ова је школа једина своје врсте у нашој земљи, створена према специфичним потребама ове бановине, да обнови и развије дуборез и иконопис, ових двеју хиљадугодишњих уметности наше старе културе, што оправдава њен опстанак и уложена средства.

Зграду **Мушке занатске школе у Црној Трави** дала је тамошња општина. У овој се школи спре-

Ред. број	ШКОЛЕ	Трајање школовања	Настав.		Ученици		Материјална средства по бан. буџету			
			1935/36	1936/37	1935/36	1936/37	1935/36	1936/37	1937/38	Разлика
1	Трг. академија у Скопљу	4	14	14	263	300	29.080	39.080	31.480	7.600
2	" " " Битољу	4	6	6	67	97	17.000	15.000	15.000	
3	Ср. Тех. Тек. шк. у Лесковцу	4	12	13	88	95	47.545	47.000	47.000	
4	Мушк. Зан. шк. у Скопљу	3	9	12	87	89	149.520	161.892	161.200	— 692
5	" " " " Охриду	3	4	5	30	21	16.500	16.994	19.500	+ 2.506
6	" " " " Цр. Трави	3	7	7	83	66	12.000	13.000	18.000	+ 5.000
7	Мајст. дел. школа у Скопљу	3	3	4	44	22				
	Свега . .		662	63	55	690	217.654	293.566	292.780	— 786

мају мајстори зидари и грађевинари и врло корисно служи не само крају познатих црнотравских зидара, него и осталим крајевима бановине.

Мајсторско-деловодска школа у Скопљу налази се у оквиру Мушке занатске школе у Скопљу и њу издржава Завод за унапређење индустрије и занатства. Она је намењена мајсторима и помоћницима који преко дана раде у својим радионицама, а увече долазе у школу да допуне своје практично знање теоријским и тиме се спремају за вођење већих занатских предузећа.

Поменуте државне стручне школе су неоспорно врло корисне по развитак трговине, занатства, па и индустрије. За материјалне издатке за све поменуте државне школе предвиђа се у овом буџету — без инвестиција — свега 292.780 динара, дакле мање 786 динара; на сваког ученика око 500 динара.

б) Женске занатске школе. — Њих има на територији ове бановине свега 34, и то 10 бановинских и 24 полубановинских. Разлика између ових је у томе, што у првима материјално издржавање пада на терет општина, а у другима на терет женских корпорација. Личне издатке (за управнике, стално и хонорарно особље) плаћа бановина.

Стање ових школа види се из следеће таблице:

Школска година	Наставници-це			Број уписаних ученица	Издатци по бан. буџету
	ст.	хон.	свега		
1934/35	83	128	211	2765	1,631.800.—
1935/36	81	130	211	2627	1,692.303.—
1936/37	86	154	240	2482	1,733.762.—
1937/38					1,925.423.—

Дакле у овом буџету предвиђа се 191.661 дин. више с тога што се по законским прописима морају давати сталним наставницима периодске повишице и што се и саме школе развијају, чиме се увећава број разреда и одељења а тиме и број хонорарних часова.

Бановина троши просечно на једну ученицу око 600 динара годишње, што није много кад се узме у обзир да школовање једног ученика у стручним државним школама кошта око 2.500 динара, а настава је у женским занатским школама дневна и дуготрајнија (више часова дневно) но у државним школама. Наведене цифре казују најбоље, колико се штеди на овим школама.

Ове су школе силом закона постале чисто стручне. Да би се унапредиле замењују се постепено занатске учитељице са мањим школским квалификацијама стручним учитељицама, које имају средњошколску спрему, што се је показало врло корисно. А да би се проширило опште и стручно образовање наставничког кадра и да би се стручне наставнице оспособиле да предају и научне предмете — чиме би се смањило број хонорарних наставника и извршила уштеда у бановинском буџету — одржава се за време великог распуста фебријални течај за њих. Мора се признати, да су

последње буџетске године општинске управе показале више воље да помогну ове школе, но што је био случај ранијих година. Желети је, да општинске управе схвате потребу образовања женске деце и помогну обилатије подизање школских зграда и материјално снабдевање ових школа. Ово тим пре, што садање економске прилике чине, да корпорације имају све мање прихода и могућности да својим школама обезбеде најнеопходнија материјална средства за рад.

На име помоћи за материјалне издатке свих ових школа предвиђа се у овом буџету сума од 40.000 динара као и у буџету за 1936/37 год. За подизање зграда женских занатских школа предвиђа се сума од 10.000 динара, која је тако рећи незнатна и са којом се готово не може ништа предузети.

в) Стручне продужне школе намењене су занатском трговачком подмлатку. Похађање школе је обавезно по Закону о радњама, а настава траје три године. Због немања слободних просторија преко дана, настава се одржава у већини школа увече од 17—21 часова. Увођењу прописане дневне наставе, која би дала много боље резултате, често пута се противе и послодавци не схватајући корисност исте.

На територији ове бановине има 30 ових школа, са 136 одељења, 273 наставника и 3.885 ученика-ца. Повећање броја ученика последње школске године показује, да се почиње разумевати корисност њихова.

Сви издатци за ове школе падају на терет општина, где постоје такве школе. За буџетску 1937/38 год. издатци за двадесет и девет ових школа (једна школа још није доставила буџет) изнеће 1,132.911 дин. или просечно на сваког ученика 293 динара.

Стање у стручним продужним школама знатно је поправљено одабирањем квалификованог наставног особља, побољшањем наставних средстава, чешћом инспекцијом и завођењем дисциплине. У неким од ових школа створени су и фондови за помагање сиромашних ученика, ђачки хорови и књижнице, прославља се свечано Свети Сава, одржавају се корисна, социјална и културна предавања, те се тако благотворно делује и у националном духу. На жалост замах унапређења ових школа ометају у неким местима (у Врању, Власотинцу и још неким местима) баш они који су дужни и који имају највише интереса да оне напредују. Општинска већа, недовољно свесна да кад омладина једног места, услед законских прописа, не буде у могућности да се оспособи и стекне помоћничко и мајсторско писмо, њихова ће места заузимати други способнији, из других крајева. Има случајева да нека већа нису исплатила школама дужне суме за 6—12 месеци уназад, па се долази до тога да се дужне суме уносе у следеће школске буџете, чиме се они из године у годину повећавају и долази у немогућност да се икад исплате.

г) Трговачких школа трговачких омладина има на територији ове бановине свега пет са око 800 ученика. Њих издржавају из својих средстава

трговачка удружења, а Банска управа им додељује сваке године по извесну помоћ, према расположивом кредиту и сразмерно броју ученика.

д) **За одржавање курсева по Закону о радњама** предвиђа се скромна сума од 20.000 динара, а за давање помоћи свима стручним школама 35 хиљада динара.

Курсеви одржани у току ове године: 1) камениорезачки курс у Сурдулици; 2) по један курс за васпитање и усавршавање занатлија у Скопљу, Битољу и Лесковцу; 3) курс за канализацију и водоводну инсталацију у Скопљу; 4) плетарски курс у Кичеву; 5) обућарски курс у Прилепу; 6) обућарски курс у Приштини; 7) курс за израду армирано-бетонских радова у Скопљу; 8) курс за кројење мушког одела у Скопљу; 9) курс за кројење женског одела у Скопљу; 10) берберско-фризерски курс у Куманову; 11) кројачки курс у Призрену; 12) поткивачки курс у Куманову и Скопљу.

Одржано је, дакле, свега 15 курсева.

Све ове курсеве финансирао је Завод за унапређење индустрије и занатства при Министарству трговине и индустрије, и они су знатно помогли подизање стручности и културе код наших занатлија, те сматрам да треба одати признање г. Министру трговине и индустрије на помоћи коју указује нашем занатству. Поред ових курсева одржано је неколико приватних курсева за усавршавање занатлија (Прилеп, Тетово, Гњилане, Скопље).

4) **Кућна радиноост.** — У вези са стручним образовањем женске омладине, Краљевска банска управа се стара да, у границама својих могућности, унапреди кућну радиноост. У ово послератно доба, кад је извршена велика преоријентација рада и занимања, продукције и потрошње, потреба и укуса, кућна радиноост наших домаћинстава опала је знатно, а извесне израђевине те кућне радиноости нису могле да нађу више прође. Платно, свилено или памучно, сукно, чарапе од вуне, разне текстилне израђевине од вуне, лана и конопља, ћилимови, покривачи, везови, све то што је чинило основ раније кућне радиноости, добило је јаког конкурента у фабричним израђевинама и у новом начину живота, те домаће чељаде није могло више да својим радом допринесе изграђивању куће, која се почела да ослања само на зараду мушкараца, и тиме постајала све сиромашнијом.

Краљевска банска управа је дужна, уз припомоћ осталих чинилаца, да успостави ранију равнотежу у многим сеоским и варошким домаћинствима и створи предуслове да се стане на пут овом тако штетном опадању народног привређивања у широким масама. Упослити жену у кући — значи сачувати здрав породични живот, и где за то има могућности не гурати је напорном раду по разним радионицама, уколико и тамо има могућности за запослење. Проблем је у томе да домаћица, поред свог редовног посла у кући, може израђивати извесне производе, које може уновчити. Свако средство у том погледу је добро дошло: мода и креација моде, пропаганда за увођење у употребу прерађевина које кућно чељаде

може да пружи, прилагођавање кућне радиноости захтевима данашњице, указивање на нове моделе и нови начин производње и т. д. Замисао Краљевска банска управа је да се у Скопљу створи један завод за примењене вештине, са извесним комерцијалним уређењем. У том заводу би се и теориски и практично проучавали начини рада у кућној радиноости. Израђивали би се модели према потребама данашњег укуса, примале би се евентуално наруџбине, а одатле би се посао делио даље на установе и појединце који би хтели да се упосле и да зараде. Умешност и укус наших жена је на великом гласу, и готово нема израђевине за које оне не би биле способне, за разбојем, за везом, за кројењем и шивењем, за чипком и т. д.

На жалост ни у овој јубиларној години двадесетпетогодишњице од ослобођења, Краљевска банска управа није у могућности да своју замисао приведе у дело, јер средства којима се располаже и сувише су ограничена. У текућој години са бескрајно малом сумом од 15.000 динара колико је предвиђено за кућну радиноост, урађено је што се могло: раде се разбоји за платно, за кострет, за ћилимове нашег и оријенталског типа, покушано је да се уз оријенталну технику раде ћилимови на које се имају применити наши цртежи, наше народне шаре и створи по могућности тип тих данас тако цењених производа. С друге стране стварањем ћилимарских одељења при женским занатским школама или посебних ћилимарских школа, спрема се добар женски подмладак, који ће доцније у својој кући моћи самостално да ради и да привређује. У буџету за 1937/38 год. предвиђена је сума од 25.000 динара која ће се употребити у корист помагања развоја кућне радиноости, и кад се доврше ови припремни радови приступиће се и остварењу замисли овог Одељења: организовању поменутог завода за примењене вештине. Само преко овог ситног али доследног рада успеће се да се нашим сиромашним домаћинствима стварно притекне у помоћ, и омогући нормалан живот. Женски свет у нашој бановини не тражи милостињу, него запослење и могућност да своје рукотворине уновчи.

5) **Трговина.** — Стање наше трговине се није осетно поправило у овој години. Главни мањак се осећа услед врло рђаве године у производњи житарице и воћа. Док су други крајеви имали богату жетву и богату бербу, Јужна Србија је у том погледу страдала. Истина је да су откупне цене дувана и опиума биле боље, те је произвођач дошао до нешто обилнијих прихода, али ни ти повећани приходи нису могли да компензују губитке од лоше жетве. Према томе побољшање цена пољопривредних производа није се изразило неким осетним бољитком у трговини, јер је куповна моћ широких маса и сувише била опала да би нешто повољније коњуктуре могле да попуне огромне празнине из ранијих година. Бољитак се може очекивати само од повећања обима пословања, али оно иде врло споро, и при оваквој привредној ситуацији у свету, а с обзиром на ограничење могућности наших привредника, оно је и

једва осетно. Ни извоз из наше бановине не показује неки напредак. Стока, млечни производи, пасуљ и друго што упућујемо на пијаци Средоземног Мора, не могу да пруже очекиване зараде, јер је и тамо куповна моћ становника у опадању. Извесне трансакције дају све скромније зараде.

6) **Индустрија.** — И поред знатних напора приватних иницијатива у индустрији, не би се могао забележити неки видљиви напредак у њој. Нарочито млинска индустрија је осетила врло много недостатак пшенице на лицу места. У колико су млинови радили, они су морали да редуцирају свој капацитет, јер су морали да набављају сировину из удаљених крајева наше земље.

7) **Банкарство.** — Ограничени обим у пословима трговачким, индустријским и занатским није допуштао оживљавање банкарских операција. Готово све домаће банке са мањим капиталом, биле оне заштићене или не, налазе се у некој врсти тихе ликвидације. Уредба о санирању земљорадничких дугова још није дала и овој бановини неки видљиви ефекат. О неком нормалном кредитовању привреде не може се ни говорити док се банкарске ране не залече и док се послови не обнове.

8) **Занатство.** — У општој економској депресији у којој живимо већ неколико година занатство је погођено делимично и више него остале привредне гране. У стању занатлија требало би разликовати две фазе: унапређење и развитак модерног занатства у вези са напретком индустрије и са новим начином живота, и опадање старог занатства коме је модеран живот и индустријски напредак ударио тако јак печат. Док модерно занатство иде својим путем и сналази се како уме, докле се старо занатство бори за минимум потреба за живот, те тражи заштите и вапије за моменталну помоћ. Истина је да је нови Закон о радњама учинио врло много за развитак занатства, али бесправан рад — та рака рана на телу наше оболеле привреде — погоршава стално врло тежак положај занатлија. Краљевска банска управа чини све са своје стране да то социјално зло ублажи ако не и искорени, али је зато потребна и сарадња грађана и свих солидних занатлија да указују на зло и да га сами не прикривају и не покривају. Жртве које чини држава и бановина за стручно образовање занатлија врло су велике, и оне ће, свакојачко, и даље настојати за припремање мера за унапређење занатства. Поред школа које смо поменули образују се и посебни курсеви за поједине гране занатства, о којима је раније било говора и тако се и младе и старе занатлије оспособљавају да лакше одоле кризи и да савременијим средствима, новим знањем и искуством способније крче себи пут у животу.

9) **Коморе.** — У овој години извршени су избори за Трговинско-индустријску и занатску комору, и тиме је дата могућност да ове установе, својим сугестијама и гледиштима, обилније пруже могућности за правилно решавање како опште привредних проблема тако и питања чисто професионалног значаја.

10) **Туризам.** — Уредба о унапређењу туризма, чије се одредбе имају први пут примењивати

у овој буџетској години, поставила је основ за привређивање путем туризма. Туризму наше бановине који је тек у повоју, благодарећи поменутој Уредби, могу се још у самоме почетку дати чврсте и реалне основе, али су за то потребна много већа материјална средства, него што је до сада располагамо у овоме циљу. Вардарска бановина и поред својих ненадмашних природних лепота, историских и уметничких споменика, интересантног фолклора, не може постати привлачна област за туристе, ако се не створе и материјални предуслови за лак долазак и пријатан боравак њихов. У том циљу, као и у прошлогодишњем буџету, предвиђена је и у овом сума од 50.000 дин. за подизање и оправку туристичких кућица на нашим планинама, које служе за склоништа и преноћишта излетника, а без којих не би се могло са успехом развити наше планинарство. За оспособљавање и унапређење наших климатских и туристичких места, побољшање комфора по хотелима, израду планова, скица, путоказа и т. д. предвиђена је у овом буџету као и прошле године минимална сума од 80.000 динара.

Поменута Уредба о унапређењу туризма, гачно је прецизирала рад Краљевске банске управе на унапређењу туризма, и ставила јој у дужност извршење низа радова на своме подручју, који задире скоро у све гране народног живота, а за чије су реализовање потребна велика материјална средства. Ови се радови имају извршавати постепено, сваке године, а на основу годишњег програма Краљевске банске управе за унапређење туризма, програма који предлаже Господину Бану Бановински туристички савет. Тај програм за ову буџетску годину предложен је од стране тога савета г. Бану и усвојен као програм Краљевске банске управе. За његово реализовање — сем ставака које падају на друга Одељења, чији рад иде директно у корист развоја туризма — предвиђена је нова позиција од 250.000 динара, која ће једва моћи да покрије најнужније издатке, и која је врло скромна када се упореди са сличним позицијама код оних бановина где је туризам већ постао важна привредна грана.

Туризам као привредна делатност, тражи као и свака друга привредна грана да се прво уложи извешан капитал, па тек онда да се очекује његов плод; без основне главнице и овде не може бити зараде, која је нашем народу тако потребна, јер се из године у годину поље његовог рада, услед разних околности све више сужава.

Краљевска банска управа верује да ће се у развоју туризма, ако га и становништво свесно разумје и потпомогне, наћи нови извори прихода, и тиме допринети материјално јачање великог броја сељачких и варошких газдинстава. Програм рада Краљ. банске управе за унапређење туризма је врло обиман али је и реалан.

Из овог летимичног прегледа види се да је предложени буџет овог Одељења релативно мали према потребама наше привреде, а повишења која се у овом буџету траже неминовна су. Та су повишења:

По партијама и позицијама:

237/1 и 2	Дин.	18.279.—
238/—	„	7.200.—
241/1	„	9.000.—
242/5	„	5.000.—
242/6	„	2.506.—
243/4	„	160.000.—
244/—	„	4.000.—
245/2	„	250.000.—
246/1	„	15.000.—
246/2	„	10.000.—

а смањења у разним партијама и позицијама износе укупно 22.292.— динара.

Код главе I—III повећања су:

партија и позиција:		
250/1	Дин.	54.115.—
250/2	„	88.134.—
251/1	„	22.600.—
251/2	„	7.680.—
251/3	„	19.732.—

Ја вас молим, Господо Већници, да примите к знању у целини овај предлог онакав какав се подноси. Више се није могло, и поред толиких прешних потреба овог Одељења, али се ни мање не може. То је стриктно минимум да се одржава оно што постоји, са извесним незнатним бољитком онде где су то потребе неминовно захтевале.”

Пошто је начелник VIII одељења г. Чемерић прочитао свој експозе, Господин Бан закључује седницу у 13.22 часа, а идућу заказује за сутра, 16 марта, у 9 часова пре подне.

РАД БАНСКОГ ВЕЋА НА ДРУГОЈ СЕДНИЦИ ОД 16 МАРТА 1937 ГОДИНЕ

Другој седници су присутни: Господин Бан и сви начелници, као и начелник Пољопривредног одељења проф. г. Јанко Вукићевић, који је првог дана рада Банског већа био отсутан. Бан г. Светислав Пауновић улази у салу нешто после 9 часова, дочекан аплаузом и узвицима: Живео!

У 9.15 часова Бан г. Пауновић констатује да су отсутна свега два банска већника и то: г. г. Војислав Протић, сенатор и бански већник, и Светозар Тасић, народни посланик и бански већник, — обојица из Битоља.

Г. Бан после тога чита телеграм Министра унутрашњих послова г. др. Антона Корошца, који се захвалио на поздраву који му је јуче упутило Банско веће. Читање депеше г.г. већници су поздравили узвицима: Живео!

После тога г. Бан се обраћа г.г. већницима и каже да су јуче прочитани експозеи г.г. начелника одељења и шефова отсека, па да се данас по њима отвара дискусија. Позива већнике да се јаве за реч и узму учешћа у дискусији. Напомиње да пред собом има једну листу од 17 пријављених говорника, али наглашава да тиме није закључена та листа и да се говорници и у току дискусије могу јавити за реч.

ЗАХТЕВИ И СУГЕСТИЈЕ Г. Г. БАНСКИХ ВЕЋНИКА

— У вези са дискусијом о предлогу бановинског буџета за 1937/38 годину —

Г. Бан даје реч већнику г. Богдановићу Владану из Скопља, који каже да је у буџету Општег одељења, у парт. 4 предвиђена за уредника „Службоног листа“ плата од 12.000 динара годишње, за коју сматра да је недовољна. Међутим, у истој партији се налази кредит од 24.000 динара као хонорар сарадницима, па предлаже да се ова позиција смањи и повећа плата уреднику. Напомиње да су ранији уредници имали веће плате.

Говорећи о буџету Управног одељења, г. Богдановић истиче да је у нашој бановини беспрекорна лична и јавна безбедност и да је у вези с тим дошло до значајног развића туризма. Има само једну примедбу, а та би била што се пријавнице за пријаву странаца — путника, које су дужни подносити власници угоститељских радњи, плаћају по 1.50 динара и налази да је то скупо. Тражи да се оне дају или бесплатно, или да их сами хотелијери штампају, а у колико то није могуће, да се цена пријавница снизи, бар за мале угоститељске радње.

По буџету Пољопривредног одељења г. Богдановић оставља да говоре већници из унутрашњости, а са своје стране говори само о томе да би, у интересу промета странаца — туризма, било преко потребно уређење буџета, које у велико наносе штету путевима.

Поздравља, као бивши учитељ, доношење нове Уредбе о издржавању основних школа, истичући да ће сада школе бити много боље и редовније снабдевене.

Исто тако поздравља повећање буџета Техничког одељења, јер ће се опорком путова олакшати и унапредити туризам. Тражи да се у првом реду поправи пут Скопље — Тетово — Гостивар — Дебар — Охрид, Битољ — Прилеп — Велес — Скопље, као најважнија артерија за промет странаца. Затим да се успостави добра комуникациона веза са Београдом и Дубровником.

Благодари начелнику VI и VII одељења што су исплаћени рачуни које је Дом стараца у Битољу дуговао разним трговцима.

Истиче лековитост Катлановске бање и њену важност не само за Скопље, већ и за целу бановину, па тражи да се у тој бањи подигне, поред постојећег хотела, бар још један павиљон, да би и сиромашнији људи могли доћи до јевтинијег лечења у тој бањи. Подноси писмену претставку у том смислу.

После тога г. Богдановић говори о трошарини на вино и ракију, тврдећи да та трошарина, оваква каква је, није повољна ни за финансије бановине, нити за угоститељски сталеж. Ову трошарину нико не плаћа сем угоститеља. Требало би то питање решити тако, да трошарину плаћа онај који те артикле троши. Кад би трошарина била праведно регулисана, могло би се приступити и снижењу исте, а приход би био много већи. То гледиште су заузеле и остале бановине. Изражава

жељу да се предвиђени буџет за спровођење програма туристичког савета у целини реализује, јер су те суме и онако незнатне.

Пледира да се учитељицама стручних занатских школа омогући унапређење.

Реч добија г. др. **Велашевић Радул**, бански већник из Власотинаца. Он тражи повишење плате за уредника „Службеног листа” као и да се експозеи начелника, изнети на Банском већу и дискусија по њима, оштампају као додатак „Службеном листу”, да би народ могао да види шта се ради на Банском већу.

Воћарству се код нас поклања мало пажње. У првом реду требало би да постојећи расадници подупиру воћаре. Налази да би било добро да се истакнути воћари похвале дипломом или похвалницом, како би се потстрекли на интензивнији рад. Тражи да расадници дају воћне саднице воћарима и да их упућују где да подижу воћњаке, које врсте и како ће их неговати. Тражи да се воћари упуте на прерађивање воћа, да би се тиме воћу осигурале боље цене. У ту сврху требало би приступити подизању сушница.

Питању бујица требало би посветити већу пажњу. На главном путу Власотинце—Лесковац, Јужна Морава се сваке године излива после сваке веће кише. Већ три године се чини апел да се начине пропусти који би коштали 50—60.000 динара, како би се овај део пута обезбедио.

Шишавачки поток прави такође много штете, радње су до душе започете, али нису довршене, па моли да се са њима настави, како би се што пре отклонила од народа штета коју овај поток причињава. Исто тако моли да се регулише и бујица у селу Горњем Ораћу која прети да поруши основну школу.

Говорећи о буџету Просветног одељења, изражава наду да ће сада школске прилике бити у многоме побољшане, јер је бановина примила на себе њихово издржавање. У Власотинцу је соколски дом пред опасношћу да буде продат на лицитацији за дуг од 80.000 динара, премда је за његово подизање утрошено 800.000 динара. Да се то не би догодило, држава, односно бановина, требало би да притекне у помоћ.

Соколска друштва Вардарске бановине, која потпадају под Моравску соколску жупу у Нишу, третирају се као сирочад. Жупа из Ниша каже да они припадају Вардарској бановини и да за то она треба да води рачуна о њима, док жупа у Скопљу налази да она потпадају под жупу Моравске бановине и да за то она треба да узме старане за њих. Благодарјећи заузимању начелника Просветног одељења г. Алексића, ова друштва су сада у бољем положају и моли г. Бана да им се и у будуће излази у сусрет.

Путови на северу бановине су сасвим рђави. Чим се пређе у Моравску бановину, добија се утисак као да смо у некој другој држави, јер су тамо путеви несразмерно бољи. Једино пут Власотинце—Лесковац је ипак добар, али ће он бити добар само ако се буде редовно одржавао са шодером и ако путари редовно воде бригу о његовој исправности. Остали путеви у власотиначком срезу

зими су непролазни. Нешто се на њима ради, али систем кулчарине није овде целисходан, јер се људи доводе на кулчки посао са великих даљина тако, да им је за долазак и повратак потребно 6 до 7 сати, па им ништа не остаје за рад. Због тога кулук би требало реорганизовати и поставити на другу основу. Кулчарима би требало одређивати деонице које морају израдити, а не да им се кулчарине одређују по времену — на дан. Наплата кулчарине је у великом заостатку. Општине се не брину много око наплате, а кад прође 7 до 8 година, онда је тешко извршити целокупну наплату.

Што се тиче VI одељења, каже да је г. начелник лепо образложио да су у последње време болнице претрпане болесницима. Тако је и Бановинска болница у Власотинцима пренапуњена, тако да не знају шта да се ради са тешким болесницима, кад ови дођу да траже помоћ. Треба наћи могућности, да се ова болница свакако прошири. Туберкулоза је народна несрећа, особито у сиромашним печалбарским крајевима. Туберкулозни болесници долазе у болнице и санаторијуме, али су ови препуни, па су зато болесници приморани да се враћају својим кућама, чиме се појављује опасност да се болест све више шири, јер заражују околину. Ширењу туберкулозе помажу и војници који се болесни отпуштају из војске, па дошавши у свој крај, шире болест. Треба наћи могућности да се овакви оболели војници не враћају својим кућама, него да се лече по војним болницама и санаторијумима. Санаторијум у Сурдулици треба проширити, да би се могли примати тешки болесници.

У вези са буџетом VIII одељења, говори о важности полубановинских стручних школа, чија је дужност да спремају домаћице боље од обичних основних школа, допуњујући њихову наставу, само што школски одбори нису на висини на којој би требало да буду, па би зато учитељи требало да имају иницијативу и да дају директиве за рад ових одбора, а да се не пропушта заинтересованим лицима, члановима одбора, који гледају да сачувају своје хонораре.

Женска продужна школа у Власотинцу нема довољно наставника и за најпотребније предмете. Рад у овој школи не даје добре резултате. Слаже се са предлогом предговорника г. Богдановића да се стручним учитељицама омогући напредовање у служби.

Од начелника Финансијског одељења тражи објашњење о бановинским таксама и критикује рад рекламационих пореских одбора, за које каже да су немилосрдни. Бановински терети не смеју се повећавати, јер за индустријска предузећа прети опасност да пређу, под притиском тих дажбина, у акционарска друштва. Држави није циљ да упропашћује своје обвезнике, него да их узме у заштиту. И досадашњи порески терети били су велики и изазивали код народа негодовање, а шта ће бити кад народ сазна да су ти терети још и повећани. Моли Господина Бана да предузме потребне кораке код надлежних да се на рад рекламационих одбора обрати већа пажња.

Награђивање пореских органа који убиру бановинске дажбине је оправдано, само каже да ту награду не добијају они који раде, него они који седе по канцеларијама.

Г. Бан даје затим реч већнику г. **Павлу Милићу** из Суве Реке, који каже да је за школу у његовом селу предвиђена минимална сума у буџету и тражи њено повећање. Жалосна је појава да данашњи учитељи гледају да добију премештај из Вардарске бановине, док су се старе генерације утркивале да раде у Јужној Србији.

Констатује да је јавна безбедност до 1927 године била слаба, али да је данас више него добра. Упућује захвалност г. Бану што је повећао кредите за путеве са 50%. Истиче важност путева како у економском, тако и стратегијском погледу и тражи да се путеви изграђују од границе према центрима, а не обратно. Моли да се преко Будакова спроведе пут за Урошевац, јер то диктују социјалне и националне потребе. Ветеринарски фонд је добар, али је г. Милић против тога да се из фонда подижу кланице по градовима, а требало би да се подижу силоси по селима.

У циљу сузбијања заразних болести, раније су извежбани служитељи здравствене станице одлазили у села, узимали крв од оболеле деце, доносили на преглед и делили кинин. Сада је то међутим укинато, па моли да се ова пракса понова заведе.

Не слаже се да порезници добијају специјалну награду за прикупљање бановинских дажбина, јер они тај посао врше као чиновници, по дужности.

После тога реч добија г. **Благоје Давковић**, већник из Битоља, који каже:

„Наш крај има велике потребе. Пелагонија је неискоришћено благо. Досад су се у њој гајиле највише житарице и ливаде. Али гајење житарица данас није више рентабилно, па тражи да се изврши преоријентација привреде и да се у Пелагонији пропагира производња индустријских биљака.

Говори о задругама и каже да би оне могле много учинити, али да су оне постале набављачке, које наносе штету другим дућанима. Требало би их реорганизовати. Прошле године наш крај је добио неколико вагона семена, али то семе није задовољило потребе, јер је било нечисто. Моли г. Бана да се изврши преоријентација привреде у Пелагонији.

Говори о потреби проширења битолске гимназије и тражи да се подигне још једна зграда, јер је садашња зграда недовољна да прими све ученике.

Тражи кредите за мелиорацију плавних подручја Црне Реке, којој се досад није поклањала довољна пажња.

Наводи да је пут према Кајмакчалану у рђавом стању и да то долази услед тога, што се он води као сеоски пут, а сеоске општине нису у могућности да га одржавају. Зато захтева да се тај пут прогласи за бановински, с обзиром на велики број туриста како из земље, тако и из иностранства, бивших ратника и њихових пријатеља, који долазе да обиђу Кајмакчалан.

Бановинска болница у Битољу не може да задовољи потребе не само Битоља, него и околине, која је упућена на ту болницу, зато моли да се подигне велика модерна бановинска болница.

Дечје опоравилиште Штампаревац и сувише је мало и зато је потребно да се прошири. Пут за Штампаревац да се такође огласи за бановински.

Бановинска трошарина је један од главних прихода за бановину, али Уредба за њену наплату није добра, јер обухвата само точиоце пића, док сви остали грађани могу слободно да продају вино без плаћања трошарине. Налази да трошарину на вино треба да плаћају сви произвођачи, сем оних који вино справљају искључиво за своју строго личну употребу. Ако се то на овај начин не регулише, већина точилаца пића биће принуђени да затворе своје радње. Члану 24 Правилника за извршење буџета треба да се дода да ова наплата треба да важи за све оне који буду сипали грожђе, а на тај начин контрола лако може да измери колико је ко сипао, па да према томе плати трошарину.

У погледу награде пореским чиновницима, налази да је она на своме месту, али каже да органи Финансијске контроле треба да задрже награду од наплаћених сума одмах, а не да се после дели по старешинству.

Износи тешко стање битолске чаршије која је у економском опадању. Битољска општина је приморана да води бригу о 1.500 сиромашних дома. Ипак, они су дошли на идеју да подигну један дом за помагање чланова који су пропали. Од прихода који ће се прикупљати издржаваће се сиромашни чланови. Одбор је упутио бановини претставку и молио да му се да мала помоћ, да може свој задатак да оствари.

Реч добија г. **Игњат Јовановић**, већник из Кавадара, који у своме говору у почетку истиче да је Кавадар раније био богато место са добрим виноградима и опијумом. Данас је Кавадар у опадању, он је све изгубио, изгубио је Окружни суд, жандармеријску чету, па чак и гимназију. Место гимназије отворена је грађанска школа, с тим да је издржава општина. Нижа гимназија је враћена, али под условом да се у року од две године подигне нова хигијенска зграда. За ову сврху основано је у Кавадару удружење за подизање гимназијске зграде. Оно је досад прикупило око 50.000 до 60.000 динара, општина кавадарска у свој буџет је унела 80.000 динара, а требало би још око 100.000 динара. Моли да се ова сума осигура у бановинском буџету, јер је потреба гимназије велика, пошто има 85 ђака.

Реч добија већник г. **Веља Манчић** из Кавадара, који тражи да се дрвена ћуприја преко Црне Реке код села Воденци пренесе у село Трстеник. За ову сврху тражи помоћ од бановине.

Бански већник из Штипа г. **Петар Никовић** моли да се одобри за проширење штипске гимназије бар 50—60.000 динара.

Напомиње да је прошле године било предвиђено да ће се, ако се добије зајам за подизање банске палате, извесне своте из тога зајма употребити за подизање гимназије у Приштини, жен-

ске гимназије у Скопљу и бановинске болнице у Штипу. Међутим, ове године видимо у буџету одобрене кредите за подизање гимназија у Приштини и Скопљу, а нигде се не помиње подизање болнице у Штипу.

Већник г. Дуљановић Крста из Ресна, који затим добија реч, каже:

„Као претставник наше древне Преспе, најјужнијег краја наше моћне Југославије, поздрављам вас и желим да овом приликом изнесем оправдане жеље Преспанаца.

Историјска Преспа заслуживала је и сада заслужује да се о њој поведе рачуна и да јој се помогне. До сада, нажалост, за њу није ништа учињено, већ напротив много што шта јој је одузето. Тако је на пример Преспа још од пре 40 до 50 година имала своју нижу гимназију, која је од пре шест година укинута и после извесног времена отворена је грађанска школа, која не може дати оно што би дала гимназија, тим пре што та грађанска школа, која има четири разреда, ради свега са три наставника.

Данас у Преспи има 100.000 плодних дрвета и та су дрвета као мале саднице плаћана од 70 до 150 динара по комаду од шпекуланата — нажалост онда водећих, којима није ишло у рачун стварање среског воћног лозног расадника, већ су се залагали свим силама и политичким ауторитетима да се то омете.

Виноградарство које је у Преспи доста развијено, сада је на издисају, јер је све винограде у целој Преспи упропастила филоксера, те се морају обнављати американком.

Према свему изложеном, жалосно је да Мориховски срез који је на Кајмакчалану, где верујем да нема ни један воћњак, јер не може ни да успева на таквој висини, има свој воћни расадник, а Преспа га нема. Не треба да помињем Охрид, Дебар, Прилеп, Качаник, Прешево, Урошевац и т. д.

Ја вас молим у име Преспе, да се још ове године предвиди у буџету, ако то није учињено, оснивање воћног — лозног расадника у Ресну, као центру Преспе, а ако не би било могућности за то, онда један расадник из неког другог среза, где није тако неопходно потребан, да се премести по буџету у Ресан. Тиме ће се много учинити за тај крај, јер Преспанци за воћне и лозне саднице иду чак до Скопља и Дебра, а тај одлазак скопчан је са великим трошковима.

Молим да се из јавних радова одобри извештај кредит за регулацију речице Волшнице и Златарчице које чине велике штете и тако мало плодном нашем пољу.

Молим да се бановински пут Маказе—Љубојно — грчка граница, где имамо царински одељак, што пре изгради, јер то није пут као што треба, већ личи на пут у џунглама.

Завршавајући, молим г. Бана да учини све што је могуће да се овим жељама Преспанаца изиђе у сусрет, као што је обећао приликом своје посете у Ресну.”

Г. Дуљановић предаје г. Бану претставку коју су потписали преко стотину грађана који моле подизање тога расадника.

Реч добија већник г. Мита Јаћимовић из Криве Паланке, који каже да на буџет не треба стављати примедбе у смислу критике, јер је он мали и предвиђен по најнужнијим потребама. Било би много боље за народ Јужне Србије, када би могло да тај буџет буде и већи. Говори о важности пољопривреде и сточарства нарочито за нашу бановину и констатује њихов напредак у последње доба. Али, ипак има неколико питања, која би требало решити. Наводи питање силоса и каже да су они, и ако су новина за његов крај, наишли на добар пријем код народа и предлаже да треба да се силоси подижу у свакој општини по неколико. Исто тако помиње главницу и моли помоћ за њено сузбијање. Моли да срески пољопривредни референти буду у што тешњој вези са народом, да би га поучавали.

Г. Шабан Сакиб, већник из Качаника, добија реч и каже, да је Качаник пасиван крај, који страда од поплаве Лепенца и Неродимке. Истичући туристички значај Качаника, моли да се унесе једна сума за подизање ђуприје испод села Ковачевца, на реци Лепенцу.

Реч добија већник г. Мане Хаџијевић из Струмице, који у почетку каже да предлог буџета већницима треба да буде достављен раније, да би га могли простудирати.

Изјашњава се противу ванредних награда било бановинских, било државних чиновника, јер сматра да је дужност чиновника да све послове обављају за плату која им је одређена.

Констатује напредак пољопривреде, али чини примедбу да би срески пољопривредни референти требало да чешће залазе у народ и да му дају упутства, јер сељак није упућен у све гране пољопривреде, па наводи примере неупућености сељака у виноградарству, воћарству и другим гранама пољопривреде.

У погледу ветеринарске службе одаје признање ветеринарима који народу чине велике услуге и који су у случају заразе увек на терену. Моли да се у целости оствари буџет ветеринар. отсека.

Док се на једној страни троше хиљаде и хиљаде за уређење бујица и пошумљавање, дотле се са друге стране хиљаде и хиљаде хектара шума немилосрдно уништава. У струмичком срезу, ако се уништавање шума не спречи, чувена струмичка долина за 15 година потпуно ће пропасти.

Моли да му се објасни шта је са путем Струмица—Удово који се ради од пре три-четири године, а још није довршен.

Истиче да је школство у нашој бановини необично напредовало од ослобођења до данас, благодарјећи правилним схватањима државе и бановине као и иницијативи народа. Моли г. начелника Просветног одељења да се обрати већа пажња на основну наставу, јер каже да има појединих учитеља који занемаре свој школски посао, те деца не показују довољно знања.

У погледу кредитирања основних школа каже да је добро што је основно школство прешло на бановину, али тражи објашњење у погледу школског приреза који је одмерен са 48%, те са бановинским прирезом од 25% износи укупно 73%.

После тога г. Бан даје реч већнику г. **Тодору Нишанџијевићу** из Кочана, који предлаже да се банским већницима издејствују бесплатне возне карте на железници за трећу или чак четврту класу, у случајевима када путују предводећи депутације. Наводи да народни посланици имају безброј бенефиција као: дијурне, бесплатну возњу, а бански већници немају ништа.

Моли да се за срез кочански оснује огледна станица за пиринач, која не би много коштала бановину, јер имају погодно земљиште.

Моли начелника Техничког одељења да се подигне мост преко Брегалнице на бановинском путу. У ту сврху било је раније предвиђено 380.000 динара, али није ништа учињено. Истиче важност овог моста не само за кочански, него и за суседне срезове.

За бању у срезу кочанском која је корисна не само за срез кочански него и за целу околину, није ништа урађено. Моли помоћ Банске управе за исправку те бање.

Још прошле године ми смо радили на оснивању једне водне задруге која је неопходна потреба за наш срез, с обзиром на плавно земљиште и потребе наводњавања пиринчаних поља. Моли г. Бана да помогне оснивање ове задруге.

После овога, г. Бан даје одмор од 20 минута и прекида седницу у 11.22 часа.

Седница се наставља у 11.50 часова и Господин Бан даје реч банском већнику г. **Стојану Јовановићу — Шокару**. Он каже да по буџету I и II одељења нема шта да примети, па се зауставља на III Пољопривредно одељење и каже да је срез пчињски ранијих година добијао семе „профилик” пшенице, која је добро успевала у срезу и давала добру жетву. Међутим, прошле године земљорадници среза пчињског добили су семе кумановске пшенице, која није могла да успева и са којом нису задовољни. Предлаже да се из државног добра Беље, или из неког другог, набави семе за пчињски срез које би се заменило по принципу кило за кило, а земљорадници би доплатили режијске трошкове. Наглашава да је његовим сељацима потребно семе пшенице која ће обилно родити.

Говори о обавезном обезбеђењу усева од града и каже да је оно незгодно за земљораднике, јер њима је потребно да буду обезбеђени од свих елементарних непогода, а не само од града, јер остале непогоде више и чешће прете усевима, него ли град.

У срезу пчињском постоји расадник који је до скоро био на достојној висини. Он је излао око 20.000 воћака, а сада их има све мање. Срез пчињски оскудева у приплодним голима, нема бикова, пастува и нераста које мора да има, јер је то потреба.

Говорећи о ветеринарству, помиње да се пре неколико година појавила болест овчије богиње, за коју су биле предузете потребне мере и стока је спасена. Међутим, прошло године појавила се свињска куга која је нанела огромне штете с разлога, што нису биле предузете мере. Признаје да је кривица до сељака, који болесну стоку терају

на пијацу или крију од ветеринарских органа. Дужност је била ветеринара да појачају контролу и да се врши пелцовање где год се појаве симптоми болести.

Уређење бујица и пошумљавање важна су питања за срез пчињски. Налази да су материјална средства слаба за извођење тих радова. Потребно је да се производња садница багремова удвостручи, а секција за бујице треба да има одређен план и да зна где треба да се врши пошумљавање. Говори о потреби регулације Мораве, чије је дно више од нивоа ораће земље. Раније је постојао један хидротехнички одељак у Врању који је израдио план за регулисање Мораве, али тај план није изведен. Моли Господина Бана да се питање регулације узме понова у претрес и Морава уреди, јер се преко 6.000 хектара земље налази под водом, што претставља огромну вредност. Због тога су сељаци осиромашили до те мере, да су често приморани на исељавање. У том смислу спремио је претставку са 20 молби, које предаје Господину Бану.

Што се тиче комуникација, каже да је Врање отсечено од свих путева, а Врање даје све, док се њему ништа не излази у сусрет. Пут Врање—Голомо Село, који везује Лебане, треба оправити, јер му прети у сваком моменту опасност, а овај пут има и стратешки значај. За ову исправку би требало око 300.000 динара. Пут Врање — Крива Паланка такође је важан и њега би требало оправити.

Новац из фонда од откупнине личног рада треба да се троши на сврхе којима је намењен.

У погледу наплате бановинских дажбина, моли да се та наплата врши савесно по варошима, јер села и онако одговарају својим обавезама, сразмерно много више него вароши. Зато предлаже да бановинско Финансијско одељење одреди своје чиновнике који ће по варошима руководити наплатом бановинских дажбина.

Наша бановина подлежна је маларији. Да се томе злу стане на пут, потребно је да наше VI бановинско одељење буде довољно снабдевано кином и другим препаратима за њено лечење. У циљу сузбијања маларије, треба првенствено исушити баруштине.

Налази да је у погледу школског приреза за издржавање основних школа постигнута праведна сразмера тиме, што прирез нешто више погађа богатије општине, а штити сиромашније. Предлаже да контролу над учитељима треба да врше органи Просветног одељења Банске управе, јер му је познато да у пчињском срезу извесни учитељи нису потпуно савесни на послу и не раде на просветним, хуманим и националним организацијама, па наводи пример да учитељи не полажу довољно пажње на соколство. Зато их на тај рад треба присилити. Говори затим о Врањској гимназији која има лепу зграду, али ту зграду треба одржавати и набавити сва потребна учила. У ту сврху тражи 10.000 динара.

Добија реч већник г. **Милан Тасић** из Приштине. Он говори о потреби подизања гимназијске зграде у Приштини, коју треба што пре отпочети. Износи да постоји фонд од 700.000 динара,

а види у буџету да је унета сума потребна за градњу. Моли Господина Бана да се одређена средства ставе на расположење.

Износи да је Косово оголело и да је потребно хитно пошумљавање, да би се спречиле несреће од поплава. Тражи тријере да се поделе народу, јер је постојећи број незнатан.

Већник г. **Владимир Томић** из Сурдулице, моли да се одобри кредит за спомен-капелу у Сурдулици.

Већник г. **Јован Станиновић** из Неготина на Вардару, одобрава да се додељује чланом 76 Правилника предвиђена награда за убирање бановинских дажбина пореским чиновницима, али тражи да органи Финансијске контроле могу да одмах задрже припадајућу суму, а не да се та сума даје преко Финансијске дирекције.

Трошарина на вино и ракију је потребна, али је начин наплате такав, да се омогућује и кафецијама да краду, нарочито онима који подруме за смештај пића имају ван локала.

Виноградарство је у Тиквешу пропало и сада се обнавља, али за његово обнављање су потребни калемови американске лозе који су и сувише скупи, па би им требало снизити цену.

Жали се да је прошлогодишње семе које је добијено на позајмицу, било по квалитету врло рђаво и неупотребљиво. Због тога се жалио писмом начелнику Пољопривредног одељења, али није добио одговор.

Шумарство је у срезу добро, али се не води брига о томе, да се старе шуме чувају. Моли да се одобри бесплатна сеча сувих стабала.

Даље тврди да је стање соколства у његовом срезу врло рђаво. Напомиње да је омладина вољна да приступи овој организацији, али да нема вођства, јер просветни радници не поклањају пажње соколству. Учитељ у Неготину на Вардару г. Драгољуб Јовановић, који је био изабран за начелника Соколског друштва, ускоро је поднео оставку и оставио друштво без вођства.

У погледу осигурања усева од града, слаже се са већником Јовановићем—Шокаром, да оно треба да се прошири и на остале елементарне непогоде.

Већник г. **Петко Радовић** из Валандова, добивши реч, каже да је срез дојрански у своје време био веома богат, али да је сада у великом економском опадању, нарочито због тога што је страдао за време ратова. Основ благостања овога среза био је у виноградарству, свиларству и опијуму. Данас су све те гране у наплатку.

Да би се благостање повратило, потребна је сарадња учитеља и осталих просветних радника, који су својим радом упућени на село. Наводи да за десет година, како се налази у његовом селу, није видео да дође срески лекар, ветеринар, бабица, није видео да учитељ саветује народ и одржи неко предавање, нити је видео свештеника који би у духовном погледу упућивао народ. Налази да би учитеље и законским прописима требало присилити на овакав рад.

Комуникације су у срезу сасвим рђаве, а на њиховом унапреењу се слабо ради. Требало би

да се кулчарски радови контролишу тако, да се на њима стварно ради, а не да се бадавадише.

Велика незгода јесу бујице и вододерине. Код нас нема ни једнога села које није изложено опасности од њих. Шуме се код нас не штеде. Приликом издавања концесија за експлоатацију, шумске власти врше неправилности тако, да се појединцима даје право за експлоатацију великих комплекса, док се једном селу, за стварне потребе народа, дају много мање концесије.

Реч добија већник г. **Петровић Тодор** из Прилепа, који износи да је Јужна Србија била попреште утицаја разних нација како балканских, тако и других. Разна средства су употребљавана за пропаганду интереса ових нација, а најважније средство била је просвета. Због тога у Јужној Србији било је много и разноврсних школа. Сматра да укидање извесних школа у Јужној Србији није било добро, па помиње случај са прилепском Учитељском школом и гимназијом. Моли Господина Бана да им се врати бар гимназија, ако не може и Учитељска школа.

Поводом „Службеног листа”, истиче да је на прошлогодишњем заседању пао предлог да се „Вардару” укине дотација за „Службени лист” и да овај последњи излази засебно. Он је стао на гледиште, да треба помоћи излажење „Вардара”, преко кога Јужна Србија може да износи своје жеље и потребе, јер београдски листови не могу поклањати велику пажњу локалним питањима Јужне Србије. Међутим, каже да је сада „Вардар” укинут и сматра да је то велика штета, јер је „Вардар” имао своју традицију, он је излазио и за време ропства и вршио своју националну мисију. За жаљење је да Скопље, односно Вардарска бановина, нема свој лист и зато тражи да се „Вардар” обнови. У вези са тим, каже да је у буџет Општег одељења предложена награда за уредника од 12.000 дин. годишње, а за сараднике 24.000 дин. Сматра да је плата за уредника врло мала и да би је требало повећати на рачун хонорара за сараднике, тим пре што сарадници и не постоје, пошто се у „Службеном листу” објављују само службени огласи, а других сарадника нема.

После тога говори о Народном позоришту у Скопљу и његовој мисији на турнејама по бановини, па строго критикује репертоар и моли да се обрати пажња на тај репертоар, да се дају национални комади и да се улазнице сниже када позориште иде на турнеју по бановини.

Моли да се одобри извесна помоћ за довршење спомен-костурнице и храма у Прилепу из партије за оправку црква и манастира. Моли да се пут за Морихово огласи за бановински, а да се Демир Хисар веже са Прилепом банов. путем.

Моли да се соколском друштву у Прилепу одобри помоћ да би исплатило свој дуг за подизање соколског дома.

Исто тако моли да се одобре кредити за спречавање поплава, које Прилепу наносе штете.

Затим реч добија г. **Симоновић Спаса**, већник среза горњодебарског, који каже да је Дебар сиромашно место и најпасивнији крај у бановини. Имао је четвороразредну гимназију која је укинута, па

је на њено место отворена грађанска школа, чије је издржавање пало на терет дебарске општине. Моли да се грађанска школа у Дебру уврсти у ред бановинских грађанских школа, као што су и оне у Берову и Кратову.

Сматра да досадашњи систем кулчарине није добар и да га треба преуредити.

Дебарска бања је раније била општинска, па је сада у рукама бановине. Надали су се да ће се за њу много учинити када пређе на бановину, али нажалост и сада није за њу ништа учињено. У бањи нема ни најобичнијих кабина за свлачење, па моли да се оне подигну.

Пошто је оскудица пијаће воде у Дебру велика, моли помоћ Банске управе за два артерска бунара.

Већник г. **Рамуш Османовић** из Гњиланз, који је затим добио реч, каже да је за грађење бановинског пута Прешево — Гњилане овим буџетом предвиђена сума од 100.000 динара. Сматра да од свога пута неће имати никакве користи ни прешевски ни гњилански срез и истиче да је много важнији пут Качаник — Гњилане, па моли да се изврши изменана тај начин, што би одређена сума била употребљена за градњу пута Качаник—Гњилане, а не како је предвиђено за градњу пута Прешево—Гњилане.

Излаже да је бановинска болница у Гњилану смештена у згради, у којој су за време Турака биле војне канцеларије. Поред те зграде налази се једна зграда у којој је за време Турака био смештен војни магацин, а сада је потпуно неупотребљива и мора да се руши. Моли да се из зајма који се предвиђа у партији 147 одобри извесна сума да би се на месту где је ова стара зграда, подигао један павиљон који би био саставни део болнице.

Реч добија већник г. **Милан Никшић** из Урошевца, који каже да се о питању награда пореским органима за прикупљање бановинских дажбина дискутовало и раније, а да сад Банска управа опет предвиђа те награде, што значи да се Банска управа уверила у неопходност ових награда. Али сматра да се награде додељују само онима који стварно врше наплату тих дажбина.

Налази да је сума предвиђена за подизање школских зграда сувише мала, према важности коју имају школе. Моли да се у ту сврху искористе резервни кредити.

Мисли да виноградарству и воћарству треба посветити већу пажњу и да се заведе строжија контрола у погледу увоза садница из других бановина.

Реч добија већник г. **Тома Глигоријевић** из Куманова. Он говори о прослави 25-годишњице ослобођења Јужне Србије и каже да та прослава свакако треба и мора да се изведе на Кумановском пољу. Верује да ће се уложити све снаге, да се доврши споменик у Старом Нагоричану, јер ова прослава не би смела да се изведе, а да тај споменик не буде довршен.

Када је Куманово везано идејно са Косовом, морамо да га вежемо фактички, и са путем. Због

тога мора да се изврши оправка моста на томе путу тако да саобраћај буде омогућен.

Куманово има још и других жеља и молби, али пошто види да је овај буџет скроман, задовољава се са овим малим молбама.

Већник г. **Мирча Поповић**, за срез мориховски, моли да се пут Битољ — Новаци, који је сада општински, огласи за бановински пут и да се на њему изграде потребни мостови. То у толико пре, што поред излетника из наше земље, долазе и странци, који тим путем пролазе одлазећи на Кајмакчалан.

ОДГОВОРИ И ОБЈАШЊЕЊА Г. Г. НАЧЕЛНИКА БАНСКЕ УПРАВЕ НА ПРИМЕДБЕ Г. Г. ВЕЋНИКА

Бан г. **Светислав Пауновић**, пошто је листа пријављених говорника — банских већника исцрпљена, објављује да ће г. г. начелници одељења дати своје одговоре на примедбе г. г. већника.

Начелник Управног одељења г. **Никола Димитријевић** прима примедбу већника г. Богдановића у погледу пријавних листа угоститељских радњи и каже да ће настојати да се то питање повољно реши, али наглашава да треба имати у виду, да приход од тих пријавница служи за плаћање особља пријавних одељења.

Начелник III Пољопривредног одељења проф. г. **Јанко Вукичевић** каже, по примедби да су саднице скупе, да је на томе већ рађено и да се сиромашним воћарима саднице издају бесплатно, поред тога што је цена већ знатно снижена.

У погледу задруга каже да није тачна примедба да су оне постале обични дућани и наглашава да је њихова функција корисна по интересе широких слојева потрошача.

Банској управи је познато да су виногради у кавадарском срезу уништени и на њиховом унапређењу се агилно ради, првенствено производњом и растурањем у народу јевтиних резница. Тако је ове године произведено 60.000 резница више него у прошлој години.

У погледу потражње тријера, каже да је заиста тријера мало. Од Министарства пољопривреде добили смо 80.000 динара за набавку тријера, с тим да се они упуте у крајеве где се производе житарице и где су тријери потребни.

У погледу давања семена пшенице, на тврђење већника г. Шокара, г. начелник каже да пшеница „профилик“ даје добар квантитет, али да је врло рђав квалитет, што се најбоље види по томе, што је брашно од ње врло рђаво. На поновну примедбу већника г. Шокара, г. начелник каже да је чак и Министарство наредило да се обустави рад са „профилик“ пшеницом, пошто она даје рђав квалитет.

Напомиње да у народу постоји добро разумевање за обавезно осигурање усева од града, али да општинске управе, па чак и бански већници, који су претседници општина, нису били савесни у објашњавању и препоручивању народу за ту врсту осигурања усева. Проширење осигурања за остале елементарне непогоде не може се извршити, пошто ово осигурање има свој специјалан смисао.

Већнику из Неготина на Вардару г. начелник одговара да није примио његово писмо, па га моли да му ту претставку поново напише, а он ће испитати ствар и предузети мере противу несавесних чланова комисије за набавку семена.

По питању силоса г. начелник каже, да му је драго, што је та идеја продрла у народ, јер је он први почео да пропагира и о томе написао књиге које су се растуриле у 15.000 примерака у целој држави. Настојаће свим силама да се силоси за конзервисање зелене сточне хране што више популаришу у народу и њихово подизање свестрано ће помагати.

На примедбу да срески пољопривредни референти треба да буду у што тешњем додиру са народом, јер имају за ту сврху одређен паушал, г. начелник каже да су та средства сасвим недовољна, а да се треба старати да она буду осигурана у довољној мери, па ће пољопривредни референти онда моћи да излазе у народ и да врше своју мисију.

На примедбу г. већника из Ресна, да Преспа има 300.000 воћака а нема свој расадник, каже да су подизање тога расадника онемогућили људи из политичких и личних интереса, пошто у Преспи постоје два приватна расадника, а њиховим власницима не иде у прилог оснивање бановинског расадника, због чега су то оснивање и ометали. Каже да је немогуће преместити расадник из Морихова у Ресан, али да су зато предузете такве мере, да срески пољопривредни референт покупи податке коме колико и каквих садница треба, да их поручи из расадника и да их онда подели онима који су их поручили.

На тражење банског већника из Кочана о оснивању огледне селекционе станице за пиринач, одговара да је због садашњих финансијских прилика немогуће удовољити томе тражењу, у толико више што у Скопљу већ постоји огледна станица.

Шеф ветеринарског отсека г. **Душан Марковић** одговара на примедбу да се из ветеринарског фонда не би смело по варошима радити на подизању кланица, — да то није ни задатак тога фонда, него да ће се оснивати ветеринарске установе, ветеринарске амбуланте, од којих ће бити директних користи за сељака.

Већнику г. Јовановићу — Шокару, г. Марковић одговара да штете од овчих богиња не би смело да буде, нити може бити, ако се случајеви одмах пријаве ветеринарским властима, јер наша држава производи сигурне вакцине, па ће бити отклоњена свака опасност, ако се случајеви благовремено пријаве.

Шеф шумарског отсека г. **Светозар Новаковић** каже, да Банска управа поклања особиту пажњу шумарству, уређењу бујица и пошумљавању, а у вези с тим води рачуна о заштити саобраћаја. Пошумљавање све више напредује, само саднице треба још да се удвоструче. Као што смо видели из излагања г. г. већника, наши циљеви се потпуно слажу. Банска управа нарочиту пажњу поклања чувању шума.

Начелник Просветног одељења г. **Љубомир Алексић** каже, да му је драго што се приликом

претреса буџета посветила нарочита пажња његовом одељењу и што се о просвети свестрано дискутовало.

Народна школа, као што јој и име каже, треба да буде народна, зато народ треба да се стара сам о подизању школа, а бановина ће указивати сву потребну помоћ.

Што се тиче школског приреза он не претставља никакво повећање расхода, нити нове издатке за народ. Градске општине неће плаћати никакав прирез а остале општине ће плаћати школски прирез од 48%, али ће зато бити у сразмери растерећени општински буџети.

Грађанске школе нису могле да се одомаће у нашој бановини. Бановина ће помагати подизање грађанских школа, нарочито у сиромшним општинама, као што је дебарска.

Са гимназијским зградама не стоји се најбоље, али су нека места сама крива, што немају згрде за гимназије.

Напомиње да се остале примедбе у главном своде на примедбе административне природе, па зато се ставља на расположење г. г. већницима да га после подне посете у канцеларији.

Начелник Техничког одељења г. **Живан Митровић** каже, да су све примедбе г. г. већника примљене к знању. Како је буџет повећан са 50% за Техничко одељење, у изгледу је да ће све те примедбе бити испуњене.

Начелник Одељења за социјалну политику и народно здравље г. др. **Живојин Миленковић** изјављује да је питање подизања бановинских болница у вези са одобравањем зајма, па ако тај зајам буде одобрен да ће се изићи у сусрет и жељама појединих вароши за подизање бановинских болница. То питање није лако, јер подизање бања и болница захтева милионске суме.

Изјављује да се кинин у довољној мери није делио народу због тога што је био скучен кредит за набавку.

У опоравилишту на Перистеру саграђен је још један павиљон, а ако средства буду дозволила, тамо као и у Крушеву подићи ће се још по један павиљон. Сем тога, у изгледу је подизање још једног опоравилишта у Ристовцу.

Г. већнику из Дебра одговара да ће се захтевима у погледу Дебарске бање изићи у сусрет.

Остале ситне примедбе примио је к знању.

Начелник Финансијског одељења г. **Александар Милојевић** каже, да је трошарина заведена у свима бановинама и служи за покриће трошкова буџета. У погледу трошарине на вино, биће у Правилник унето да се врши строга контрола тако, да ће трошарину на вино плаћати не само точиоци, већ и произвођачи. У погледу такса изјављује да није могуће снижавати исте, јер су приходи мали, а буџет повећан, а и сама држава, као што се види из новог предлога буџета, предвидела је повишење.

Начелник Одељења за трговину, обрт и индустрију г. **Милан Чемериќић** каже, да су замерке, које се чине на буџет његовог одељења, ван његових снага, јер се тим примедбама тражи повећање буџета. За унапређење учитељица занатских

школа треба да се најпре осигурају материјална средства. Оне међутим аутоматски добијају периодске повишице.

Врло је незгодна ситуација са Женском занатском школом у Власотинцу, и то колико због законских сметњи, толико исто и због заоштрености у самоме месту. По закону, приликом постављања учитељица, ми морамо да тражимо пристајак женских корпорација, да ли ће поставити ову или ону учитељицу. У Власотинцу имамо баш ту незгоду, да долази до размирица међу самим члановима друштва.

Пошто су г. г. начелници дали ова објашњења, Господин Бан напомиње, да г. г. начелници због краткоће времена нису имали могућности да одговоре на све примедбе и да ће зато сутра дати детаљнија обавештења.

После тога г. Бан закључује ову седницу у 14.20 часова и заказује следећу за сутра 17 марта у 9 часова пре подне.

РАД БАНСКОГ ВЕЋА НА ТРЕЋОЈ СЕДНИЦИ ОД 17 МАРТА 1937 ГОДИНЕ

Бан г. Светислав Пауновић отвара седницу у 9.15 часова, поздрављен узвицима: „Живео!“ од стране г. г. банских већника и г. г. начелника.

Господин Бан каже да ће данас г. г. начелници допунити своја излагања на примедбе г. г. већника, јер због краткоће времена јуче нису стигли да даду сва детаљна обавештења о питањима која су покренули г. г. већници.

Одмах затим добија реч начелник Просветног одељења г. Љубомир Алексић, који каже:

У експозеу Просветног одељења је напоменуто да је рад приватне иницијативе у погледу подизања просветних домова био запажен, а Банска управа је указивала своју пажњу и помоћ колико је могла. У погледу жеља банских већника, могу да вас уверим да ће и у току ове године да се учини све што се може. За народни дом у Власотинцу, за споменик у Младом Нагоричану, за костурницу са храмом у Прилепу и за обнову капеле костурнице у Сурдулици биће пружена помоћ из редовног буџета.

На примедбу банског већника из Прилепа о раду Народног позоришта у Скопљу, у вези са његовом турнејом по бановини, напомиње да су досад била скучена материјална средства, али да су сада она повећана. У погледу пак репертоара, Просветно одељење прима сугестије г. већника, па ће се постарати да приликом овогодишње турнеје тај репертоар буде из области националне књижевности.

У вези са гимназијским зградама, каже да је у своје време реферисао г. Бану о битолској гимназији, изражавајући мишљење да у томе месту треба или издвојити женску гимназију, или отворити филијалу мешовите гимназије. За врањску гимназију учињено је много, а учиниће се и за остале њене потребе, када се буде дошло до средстава. На примедбу већника из Кавадара, одговара да је Банска управа издејствовала отварање ниже самоуправне гимназије, али каже да Кавадар нема гимназијску зграду, па опомиње да и

само место испуњава своје дате обавезе, да ће подићи зграду, да се не би десило да се гимназија укине.

У вези захтева банског већника из Прилепа, да се томе месту врати Учитељска школа и гимназија, каже да је у своје време примио депутацију којој је изложио своје погледе и изражава уверење да је та делегација била задовољна са његовим објашњењем. У погледу гимназије, Банска управа ће помоћи захтеве грађана Прилепа, али о Учитељској школи Банска управа има мишљење да она мора водити рачуна о принципу концентрисања учитељских школа. Министарство просвете је изишло у сусрет жељама грађана и отворило самоуправне гимназије, поред Прилепа и у Велесу и Куманову. Питање пак претварања самоуправних гимназија у државне не зависи од Банске управе, али ће она настојати да се ово питање повољно реши.

Захтевима г. већника из Приштине изићи ће се у сусрет и зграда ће бити подигнута.

Струмица је имала своју гимназију, али је изгубила поред осталог и због тога, што није имала гимназијску зграду. Подизање зграде условљава враћање гимназије.

Питање гимназије у Штипу исто тако је везано за подизање гимназијске зграде. Банска управа ће учинити да се садашња зграда поправи, али та оправка неће оспособити трајну зграду. Због тога је на грађанима да се благовремено подигне зграда за гимназију.

Напомиње да је у Кривој Паланци била отворена гимназија, али да ју је Министар затворио, због тога што грађани нису подигли зграду.

У погледу грађанских школа изјављује да су оне отворене на место затворених ранијих гимназија, а у погледу наставе каже да заиста није све најбоље, јер грађанске школе нити имају зграде, нити довољно наставника, ни сва потребна учила.

На примедбу г. већника из Ресна да грађанска школа у Ресну нема наставника каже да је умесна, јер та грађанска школа зиста нема довољан број наставника.

Нарочито похваљује рад и схватање општинске управе у Дебру, која је, и ако сиромашна, подигла школску зграду и обећава помоћ Банске управе.

У вези са основном наставом, одаје признање приватној иницијативи за подизање школских зграда, моли да се на томе истраје и даље и обећава подршку Банске управе. Сума од пола милиона је мала, али се нада да ће бити уштеда на другим позицијама, па ће се та акција свесрдно помагати.

На примедбу једног већника да успех у основним школама није задовољавајући, налази да данашње време захтева много више и озбиљније знање, па зато само изгледа да деца немају довољно знања.

Говори о данашњем учитељском сталежу и констатује да су услови учитеља за њихов рад у селу веома тешки и да треба имати више разумевања за њихов положај и помагати их у њиховом просветном раду.

На критику рада учитеља у срезовима дојранском, струмичком и неготинском, напомиње да за прва два среза нису поменута имена учитеља, а за Неготин на Вардару, у коме је учитељ Драгољуб Јовановић, чији се рад критиковао, каже да је испитао случај и констатовао да је тај учитељ за 11 година службе, колико их има, био 11 пута премештен.

Признаје да досад није постојао ближи контакт између учитеља и просветних власти, али каже да ће ступањем нове Уредбе тај контакт бити потпуно успостављен и надзор ефикаснији.

Реч добија начелник Пољопривредног одељења г. **Јанко Вукичевић**, који каже да ће своја јучерашња објашњења употпунити још са питањима памука и унапређења свиларства. Констатује да је култура памука код нас сада у опадању због пада цена и због стране конкуренције. Ради заштите културе памука од стране конкуренције, код нас је основан фонд за културу памука. Из овога фонда, у који сви увозници из иностранства плаћају одређени проценат, помагаће се домаћи произвођачи памука.

Питање цена памука врло је успешно решено на тај начин, што ће произвођачи добити сваке године цену која се котира на њујоршкој берзи, с тим да ће се тој цени додати 50% из поменутог фонда. Напомиње да је код нас чишћење памука врло примитивно и учиниће се све да се набаве модерне машине за чишћење.

Жељи г. већника из Лесковца за проширење културе памука и на срез лесковачки не може се удовољити, јер је Банска управа извршила пробе на јужним подручјима бановине, и те су пробе успеле, а не може се понова вршити проба, бар за сада, и са Лесковачким срезом, излажући се ризику. Напомиње да је нашим приликама прилагођена врста мексиканског памука „Дикол 38”, а да су успешне пробе извршене и са бугарским памуком, па г. начелник изражава оптимистичко гледиште, да ће се са памуком постићи добри успеси.

На примедбу г. банског већника из среза дојранског да треба унапредити свиларство, одговара да је свиларство било у напретку до 1928 године, а да је затим нагло почело да опада. Нова Уредба о унапређењу свиларства омогућава његов просперитет. Нова свилара у Новом Саду посвећује нарочиту пажњу култури свиларства и зато изражава оптимизам у напредак свиларства.

Начелник Техничког одељења г. **Живан Митровић** износи да стање путева у нашој бановини изгледа овако: Изграђених и исправних бановинских путева имамо 1.050 км.; путева који су трасирани и који су делимично у раду имамо 802 км. за чије је дефинитивно довршење потребно 400 милиона динара, а предвиђа се да је потребно изградити и других путева у дужини од 1.500 км. за чије је изграђивање потребно око једне милијарде динара. Према томе, за довршење трасираних путева и за извршење радова путева које би требало изградити, укупно је потребно око динара 1.400.000.000.— Под претпоставком да се сви ови радови изврше за 25 година, потребно је годишње 56.000.000 динара. Међутим, у прошлого-

дишњем буџету наше бановине за све потребе било је предвиђено само 6.600.000 динара, а то је свега девети део од онога што нама фактички треба. И од те предвиђене суме, остварено је свега 1.200.000 динара, што износи једну педесетину од онога што нам је стварно потребно.

Када је г. Бан, противно наређењу и сугестији г. Министра финансија, предвидео по овом буџету за путове 10.000.000 динара, — а није лака ствар да г. Бан уради нешто мимо инструкција г. Министра финансија, који захтева строгу штедњу, — учинио је то зато што је и сам увидео како је стање нашег саобраћаја те и ако је то свега пети део од онога што нам је потребно, ми се надамо да ће се са том сумом учинити много и да ће многе жеље бити испуњене.

Г. начелник затим прелази на примедбе г. г. већника и у вези са тражењем већника г. Богдановића из Скопља да се пут Скопље — Тетово — Гостивар — Дебар — Охрид — Битољ — Прилеп — Велес — Скопље добро уреди за аутомобилски саобраћај, г. начелник напомиње да је то државни пут, али додаје, ради обавештења, да је из државног буџета на тај пут утрошено преко 3 и по милиона динара и да ће до јуна месеца радови бити довршени, сем једне кратке деонице на делу Охрид — пл. Букова, где је поплава 1935 начинила велике штете а нисмо добили довољно ванредног кредита.

За везу Београд — Скопље, каже да је државни пут а, такође ради обавештења, додаје да је тај пут кроз Качаничку клисуру узано просечен и да постоји пројекат да се он нешто спусти, да би се проширио.

За државни пут Ниш — Врање, кроз Грделичку клисуру, каже да није ништа предузето, јер је прешност потреба налагала да се ради на другим странама. Тек идуће 1938 године моћи ће се предузети и на том путу радови већег обима.

За пут Чакор — Дубровник каже да није на територији наше бановине.

Већнику г. др. Радулу Велашевићу г. начелник одговара да је његова примедба тачна да би Моравна временом могла обићи власотиначки гвоздени мост, али каже да су томе криве многобројне воденице и бране које су бесправно подигнуте нарочито у селу Губеревцу и које ту воду скрећу са редовног тока. Господин Бан је потписао решење о њиховом уклањању и чим се оне уклоне, престаће и опасност. За шишевачку бујицу, и ако не припада у надлежност Техничког одељења, утрошено је 2.000.000 динара. За школу у Горњем Ораху, којој прети опасност од бујице, каже да јој нема спаса, јер би уређење бујице стајало несразмерно скупље, него што вреди сама школа. Напомиње, да није тачно да су наши путеви гори него путеви у Моравској бановини, него каже да то важи само за путове у Власотиначком срезу.

На примедбу да кулук не даје добре резултате, каже да је то тачно само за власотиначки срез. Разлог је у томе, што грађани среза власотиначког не одговарају савесно својим обавезама у погледу кулучарине.

Знамо да се кулучарина не наплаћује редовно

и да је чак у заостатку за 7 до 8 година. Сада је у буџет унесена сума од 50.000 динара за чиновнике Финансијског одељења који ће вршити строгу контролу над тим да се кулчарина редовно наплаћује.

На приговор да путари не раде, налази, да су томе криви и сами већници, као и остали надлежни, који ни једном приликом нису поднели реферат противу несавесних путара.

На тражење већника г. Павла Милића из Призрена, да се пут Призрен—Урошевац прогласи за бановински, одговара да се тај пут не може прогласити бановинским, док се приходи бановине не повећају.

Већнику г. Благоју Давковићу из Битоља одговара да и Банска управа цени важност регулисања Црне Реке како због здравствених разлога, тако и због тога што би се регулацијом добило око 12.000 хектара обрадиве земље, али због недостатка финансијских средстава, за сада је одређена сума од 400.000 динара. Путови Битољ — Кајмакчалан и Битољ — Штампаревац за сада се не могу прогласити бановинским, због недостатка материјалних средстава.

Већнику г. Манчићу из Кавадара одговара да ће Банска управа изићи у сусрет да се дрвени мост који је сад код Возараца премести код села Трстеника на Црној Реци чим гвоздени мост код Возараца буде завршен.

Г. Крсти Дуљановићу, већнику из Ресна, одговара да се за регулацију речица оснује водна задруга од самих интересената чија су земљишта угрожена, а да ће их Банска управа помоћи. Пут Маказе — Љубојно, који је био општински, преузела је бановина и на њему се већ гради неколико пропуста.

Већнику г. Сакибу Шабану из Качаника, који је тражио подизање моста преко Лепенца, каже да поднесу конкретну молбу Банској управи.

На тражење већника г. Хаџијевића из Струмице, да се доврши пут Удово — Струмица, одговара да тај пут није довршен због тога, што Министар финансија није ставио на расположење свих 6,000.000 динара колико је било одобрено, него је дао само 3,000.000 динара. Кад се добије остатак, завршиће се пут.

Нишанџијевићу, већнику из Кочана, који је тражио подизање моста преко Брегалнице, одговара да тај мост није подигнут из недостатка материјалних средстава, јер тај мост би коштао 380.000 динара а за целу бановину предвиђено је било свега 800.000 динара. На тражење тога већника у вези са оснивањем водне задруге у Кочану, препоручује да се сами интересенти организују, а бановина ће им пружити своју помоћ.

Већнику г. Стојану Јовановићу — Шокару из Врање, који је тражио да се посеку врбе поред Мораве, јер ометају правилан ток вода, те се Морави излива, одговара да је издато наређење да се те врбе посеку. За пут Врање — Големо Село каже да ће Банска управа учинити све што може. За пут Врање — Крива Паланка каже да су Кривоаланчани израдили своју деоницу, а што деоница Врањанаца није израђена, кривица је до са-

мих њих. Није тачно да Врање даје све, а да се њему ништа не чини. Као пример износи да је прошле године пчињски срез на име кулчарине дао свега 36 динара, а Банска управа је утрошила само на пут Врање — Големо Село 67.000 дин.

Већнику г. Тодору Петровићу из Прилепа одговара да Банска управа има намеру да преузме пут Прилеп — Морихово, али да сада нема могућности за то. За пут Демир Хисар — Прилеп каже да је општински и треба да га општине уреде о чему је већ издато наређење. У погледу регулације река препоручује оснивање водних задруга које ће Банска управа свесрдно помагати.

На предлог већника г. Спасе Симоновића из Дебра да се кулук наплаћује у новцу и прилог одреди за пошумљавање, одговара да је то немогуће по закону. За артерске бунаре каже да се обраде Банској управи и да ће добити две машине за бушење артерских бунара.

Г. Рамушу Османовићу из Гњилана одговара да се не може у место пута Гњилане—Прешево, који је већ започет, градити пут Гњилане—Качаник.

Већнику г. Глигоријевићу из Куманова одговара да се пут Куманово—Гњилане ради, а да ће се мост преко Пчиње код Старог Нагоричана довршити ове године.

Већнику г. Мирчи Поповићу из Морихова, који је тражио да се пут Битољ — Новаци — Морихово прогласи за бановински, одговара да је Банска управа намерна да га преузме, али због недостатка финансијских средстава за сада не може то учинити.

ИЗМЕНЕ И ДОПУНЕ УРЕДБЕ О ОПШТИНСКИМ СЛУЖБЕНИЦИМА ВАРДАРСКЕ БАНОВИНЕ

Пошто су г. г. начелници дали своја објашњења на примедбе г. г. већника Господин Бан сматра да је дискусија завршена, па налази да се може прећи на другу тачку дневног реда: измене и допуне Уредбе о општинским службеницима Вардарске бановине.

Господин Бан даје реч начелнику Управног одељења г. Димитријевићу, који чита свој експозе о изменама и допунама Уредбе о општинским службеницима Вардарске бановине. Тај експозе гласи:

ЕКСПОЗЕ НАЧЕЛНИКА УПРАВНОГ ОДЕЉЕЊА Г. НИКОЛЕ ДИМИТРИЈЕВИЋА

„Господине Бане и господо бански већници, Друга тачка дневног реда овога редовног заседања Банског већа јесте претрес предлога Уредбе о изменама и допунама Уредбе о општинским службеницима од 1934 године.

Неоспорно је, господо бански већници, да су општине, као самоуправна тела, обзиром на делокруг њиховог рада и високе улоге које оне имају у јавном животу једнога народа, темељ саме државе. У систему јавне управе, општина заузима један од најважнијих положаја. Њезин делокруг није ограничен на специјално одређене управне задатке, већ обухвата све послове који се тичу општинске заједнице — спадали ови послови у унутрашњу управу или другу грану: пољопривредну, просветну, грађевинску, трговинску, занатско-

индустријску или социјално-политичку и здравствену.

Поред овога у делокруг општине спадају и важни војни, финансијски и судски послови.

Ова разгранатост послова једне општине и њезине високе улоге у јавном животу народа, безусловно изискује и спремне општинске службенике, јер општински службеници су важан фактор у општинској самоуправи. Само помоћу добрих, спремних и савесних службеника општина ће моћи стално стремити у правцу својих многобројних и разноврсних задатака.

Да би општински службеници могли одговорити своје тешком задатку, треба да буду на првом месту материјално обезбеђени и заштићени од свега онога што кочи њихову енергију и рад.

Руковођено овим побудама, Банско веће је 1934 године донело Уредбу о општинским службеницима која је и данас у примени у намери да та Уредба обезбеди егзистенцију службеника и њихових породица, а у исто време и правилан рад општинских самоуправа.

Али нажалост, господо бански већници, ова Уредба није дала жељене резултате. Ова Уредба којој је главна сврха уређење службеничких односа општинских службеника и подизање нивоа општинске управе у примени показала се је непрактична па чак и штетна. Општински органи су често наилазили на несавладљиве препреке при решавању виталних општинских послова и то нарочито стога што су поједине одредбе те Уредбе и сувише наклоњене општинским службеницима. Услед овога су врло често поједини несавесни општински службеници искоришћавали такве одредбе у своју корист, а на штету општинске целине и на тај начин изазивали велико незадовољство код грађана, и рушили углед самог кадра њиховог.

Ето, господо већници, побуде које су руководиле поверено ми одељење да овај нацрт предлога спреми, путем комисије одређене одлуком Господина Бана проучи и предложи га Банском већу, јесте поглавито отклањање незгодних одредаба из Уредбе о општинским службеницима да се попуне празнине и да се општине ослободе свега онога што не ваља и што кочи правилан рад самоуправа. Интерес јавне управе тражи, да ова Уредба дигне ниво општинске управе и осигура прогрес општине. А то ће постићи на тај начин, ако се створи добар кадар општинских службеника.

Не дирајући у стечена права општинских службеника овим пројектом, који кад се од стране Већа буде примио заједно са прописима постојеће Уредбе уколико овим није измењена, општине ће бити заштићене од несавесних службеника, а и самим савесним и честитим службеницима загарантоваће се боље стање и слободан и несметан рад и на тај начин створити један добар кадар општинских службеника.

Прилике у којима се наша бановина налази као и културни и просветни ниво наших општинара потпуно оправдавају корисност и целисходност ових измена.

Понављам, господо бански већници, да ове

измене иду у прилог самих општинских службеника, оних који се са правом могу назвати таквима, а разуме се погађају оне, који не треба и не заслужују да остану у редовима општинских службеника.

На овај начин створиће се добар кадар општинских службеника, јер ће се свако поставити на своје место, добиће се добре општине, које ће бити здрав темељ државе.

Напомињем да концесије које општински службеници у Вардарској бановини уживају, немају их ни у једној другој бановини. На пример у погледу признавања година службе Вардарска бановина је признала свима онима, који су пре ступања Уредбе на снагу служили не само као деловође и благајници, већ и као претседници општина, кметови и писари што није случај ни са једном другом бановином.

Дужност је господо бански већници и ваша а и наша да тражимо од њих да буду на своје месту на висини свога позива како би општинска самоуправа коракнула напред на добро државе и народа.

Међу вама, господо већници, има људи који су по професији општинске деловође, а има у довољном броју и претседника општина. Ја са радошћу констатујем да су ти људи правилно схватили интенцију повереног ми одељења и у потпуности одобрили ове измене.

Предложене измене и допуне Уредбе у главном састоје се у овоме:

1) У допуни услова и начина за пријем и опстанак једног лица у општинској служби, односно службеника на главном службеничком месту.

2) О утицају сродничких односа између претседника и чланова општинске управе на затеченог службеника приликом избора нове општинске управе.

3) О престанку службе општинских службеника на главним службеничким местима.

4) О минималним припадностима општинских службеника на главним службеничким местима.

5) О пензионисању општинских службеника.

6) О томе да казну за неуредност општинских службеника може изрицати поред претседника општине и надзорна власт што до сада није био случај.

7) О дисциплинској одговорности службеника.

8) О начину састава дисциплинских судова I и II степена и унутрашњег рада истих ради што бржег и ефикаснијег рада.

С тога ми је част молити, Господине Бане и господо бански већници, да нацрт ове Уредбе изволите примити.

Образложење за сваку измену посебно ја ћу дати по потреби приликом претреса предлога у појединостима."

Пошто су г. г. већници раније добили умножени предлог о изменама и допунама Уредбе о општинским службеницима, Веће се слаже да се предлог не чита.

ИЗВЕШТАЈ ОДБОРА ЗА ПРОУЧАВАЊЕ ПРЕДЛОГА ИЗМЕНЕ УРЕДБЕ

Реч добија већник г. др. Радул Велашевић, извештач одбора за проучавање предлога, који подноси следећи извештај одбора:

„Извештај одбора за проучавање предлога Уредбе о општинским службеницима Вардарске бановине донет на седници Банског већа Вардарске бановине одржане 31 децембра 1933 године и одобрене одлуком Господина Бана Вардарске бановине II бр. 6778 од 15 марта 1934 године.

Господине Бане и господо бански већници,

Банско веће доносиће ранију Уредбу о општинским службеницима руководило се тиме да дадне општинским службеницима потпуну самосталност за савестан рад верујући да ће тиме дати још већу вољу за добар и успешан рад општинских службеника, за савестан рад на корист општине и државе, јер добро уређене општине су основ доброг уређења државе.

Применом досадање Уредбе, показало се да су поједини општински службеници за које има довољно примера злоупотребили ту своју сталност и свесни тога да имају бенефиције више од ма које класе државних и самоуправних службеника, занемарили су своју службу и поједине општинске управе доведене су биле у такав положај да нису могле отправљати своју дужност.

Одбор, почаствован вашим избором на седници од 15 марта ове године, састао се истог дана после подне и прегледајући предложени предлог измене, са којим сте се предлогом, господо већници, упознали, сравањујући исти Уредбама осталих бановина имајући у обзир интересе поштених општинских службеника, којих такође има доста, заслужних за свој дугогодишњи рад у општинама, одбор се сложио једногласно са предлогом измене Уредбе с тим да се попуни члан 6 предлога у последњем ставу и члан 23 у свом последњем ставу.

Подносећи овај извештај у име Одбора, ја вас молим, Господине Бане и господо бански већници, да се предлог измене прими са допуном напред наведених чланова предлога.”

Господин Бан пита веће да ли жели да се чита члан по члан предлога, или да се прочитају само измењени чланови, или пак да се предлози приме ан блок.

Већници се једногласно слажу с тим да се прочитају само чланови у којима су извршене измене.

После тога г. Бан даје одмор у 11 часова.

У 11.35 часова седница се наставља и г. Бан поново пита Веће да ли остаје при одлуци да се прочитају само измењени чланови предлога Уредбе, а ако већници то не прихвате једногласно, ако се јави макар и један који не би био сагласан са тим, г. Бан је вољан да се прочита цео предлог Уредбе, члан по члан.

Већници се једногласно слажу с тим да се читају само измењени чланови.

Извештач Одбора г. др. Велашевић чита измењене чланове Уредбе у њиховој предложеној редакцији и у новој измењеној редакцији,

Господин Бан пита Веће да ли прима овај предлог Уредбе са допунама које је предложио Одбор.

Већници једногласно примају предлог са изменама Одбора.

За реч се јавља већник г. Љубиша Радојевић из Царевог Села, који моли за објашњење како се има разумети одредба чл. 5 о сродничком односу између претседника и члана управе с једне и службеника с друге стране.

Господин Бан објашњава да је општи принцип код нашег законодавства да код судова претседник суда и деловођа не могу бити у сродству. У конкретном случају, чини се уступак да, у случају када се затекне један деловођа, па на претседничко место дође његов рођак, тај деловођа не мора бити отпуштен. То би било незгодно и зато ми допуштамо овај изузетак, али само за оне који се већ затекну на служби при избору нове општинске управе у коју би евентуално дошао рођак тога деловође.

Већник г. Радојевић задовољава се са објашњењем г. Бана.

Г. Бан затим још једном пита Веће:

Молим вас, господо, можемо ли да кажемо да су ове измене овако како гласе примљене?

Сви већници једногласно примају, а г. Бан каже:

Оглашавам да су измене и допуне Уредбе о општинским службеницима једногласно и дефинитивно примљене.

Затим г. Бан наставља:

ВЕЛИКИ ЗАВРШНИ ГОВОР БАНА Г. СВЕТИ- СЛАВА ПАУНОВИЋА

„Господо бански већници,

Пошто је дневни ред исцрпљен, то би остало на мени да кажем неколико речи на крају.

На првом месту мислим да одговорим на неке примедбе господе банских већника и да им дам извесна обавештења.

Прво имам да одговорим на примедбу банског већника г. Тодора Петровића из Прилепа по питању листа „Вардар”. Лист „Вардар” је излазио у Скопљу један низ година и сада је обустављен. Финансијске тешкоће, на које је тај лист наишао, биле су разлог да он престане са излажењем. Али вас могу уверити, да је тај престанак само привремен. Сада се траже путеви да он опет почне излазити и то тако, да буде оспособљен да сам себе издржава. Лист ће у прво време бити потпомогнут, било од бановине, било од државе, али ћемо гледати да после сам стане на своје ноге и сам себе издржава. То су наше намере и намере осталих заинтересованих, којима је стало до излажења листа у Скопљу. Према томе, у погледу листа можете бити безбрижни. Питање листа за Скопље, односно за Вардарску бановину, само је питање дана. Зато понављам, да у томе погледу можете бити потпуно задовољни...”

Већник г. Станиновић из Кавадара пита г. Бана да ли ће ова дебата Банског већа бити објављена у „Службеном листу”.

Г. Бан одговара да у начелу нема ништа против тога, само ће видети како стоји са материјалном страном штампања, јер то објављивање изискује материјалне издатке. Видеће, како ће бити zgodније, да ли ће се дебата објавити засебно, или у „Службеном листу” у наставцима.

Већник г. Петровић из Прилепа пита да ли ће лист о коме је говорио г. Бана бити дневник, на што г. Бан одговара:

„Да, да, дневник. Скопље као центар и то као велики центар, који треба да има своју велику будућност, на коју ми много полагамо, мора да има један дневни лист, кроз који ће се проводити жеље и потребе народа и који ће третирати питања овога краја. Јер ми не можемо очекивати да престонички листови буду детаљно ангажовани нашим локалним питањима. Лист који ће излазити у Скопљу биће националан, политички и информативан лист, који ће бити тако организован да у њему буду објављиване све вести које доносе и остале новине. На тај начин, онај који може да жртвује само један динар дневно за новине, моћи ће да куповањем тога нашег листа буде потпуно задовољан, јер ће у њему наћи и вести општег значаја које доносе остали листови, и чланке који расправљају о нашим локалним потребама и питањима.

Г. начелник Финансијског одељења говорио је о питању зајма од 20.000.000 динара за подизање банске палате. Ви знате историјат тога зајма, чије је питање покренуто још пре четири године. Тада се тражио зајам од 40 милиона динара за подизање банске палате у Скопљу. Прошле године, пре мога доласка, тражен је зајам од 30 милиона динара и Хипотекарна банка је поново одбила тај зајам. У томе зајму, поред банске палате у Скопљу, било је предвиђено и подизање Женске гимназије у Скопљу и гимназије у Приштини.

Ја сам био принуђен да тај зајам сведем на 20 милиона динара. Замолио сам Господина Претседника владе и благодарећи његовом заузимању успело се је, да нам се тај зајам у начелу одобри. Сада је ова ствар у Министарству финансија, које треба да одобри да се бановина може задужити. Ми верујемо да ће то бити повољно решено и да ћемо овај зајам од 20 милиона динара добити.

Из тога зајма ми смо намерни у првome реду да сазидамо банску палату у Скопљу. Ја и г. начелник Техничког одељења трудићемо се да банска палата буде сазидана што је могуће јевтиније. Ако нам од тога остане нешто новаца, ту суму ћемо употребити прво за подизање Женске гимназије у Скопљу, а онда и за подизање гимназије у Приштини. У случају да нам та сума није довољна, онда би смо ануитет од 400.000 дин. употребили као допуну за подизање Женске гимназије у Скопљу и гимназије у Приштини. То су, господо, наше намере и ја сматрам да ће их Министарство финансија одобрити.

Ми смо у почетку казали да повећање овогодишњег буџета износи око 25 милиона динара. Али мора се још једном подвући, да то повећање

неће пасти на терет Вардарске бановине, и то из ових разлога:

1) На повећање овогодишњег буџета пада око 14 и по милиона за издржавање основних школа, чије је издржавање сада пало на бановину. Да би се та сума надокнадила, предвиђен је школски прирез. Али још једном подвлачимо, да то није никакво ново оптерећење за народ, јер су ти издаци постојали и раније, само су они били изражени у општинским буџетима. Отуда је јасно, да повећање од око 14 и по милиона, одређених за издржавање школа, не претстављају повећање бановинских дажбина и не падају на терет народа као нове дажбине.

2) Сем тога, имамо повећања на пољопривредне радове, на путове, на ануитете и т. д. Та повећања не падају на терет народа, него она, по нашим предвиђањима, у главном иду на терет Министарства финансија. Ми нисмо предвидели да се за та повећања буџета стављају нови терети на бановину, него смо предвидели да нам Министарство финансија појача удео од скупног пореза, тако да тај удео буде повећан са 10.000.000 динара. На тај начин, дакле, ово повећање нашег буџета неће пасти на терет грађана, него на терет удела скупног пореза, који се надамо да ће нам Министарство финансија повећати. Једино повећање било би у томе, што бисмо имали само да повисимо бановински прирез за 5%. То повећање имало би да подмири 1.000.000 динара као еквивалент за онолико, колико је основни порез, према коме се разрезају бановински прирез, смањен за 5.000.000 динара. Тиме би смо попунили разлику, јер нам треба 1.000.000 динара, а остало би само 1.500.000 динара за покриће повећаних расхода, тако да нам повећање бановинског приреза долази у ствари само са 3%, док ћемо све остало да добијемо од Министарства финансија. Да ли ћемо у томе успети, то је питање. Ја са начелником Финансијског одељења идем у Београд и гледаћемо да уверимо Господина Министра, па ако не успемо у свему, а оно бар колико је могуће.

Овде, господо већници, много је говорено о бујицама. О њима се свакако говорило и раније приликом састанака Банског већа, а питање уређењ бујица је заиста тако актуелно, да се о њему врло често говори. Међутим, ви не смете да се разочарате, ако у томе нису још постигнути видни резултати, јер регулисање бујица је један огроман посао, који изискује и акцију државе и бановине и приватне иницијативе. Примедбе господо већника о бујицама ми примамо, али мора се поновити да је за тај посао потребно и много материјалних средстава и много времена, па се зато не треба чудити, ако се још не примећују резултати нашег рада. Није лако регулисати све бујице, јер их има много а за њихово регулисање су потребне тешке милијарде. Наша средства међутим су мала и ми не можемо рачунати да за кратко време регулишемо све бујице. Али ми морамо радити и у другом правцу. Мора се развити пропаганда и код државе, да се она потпуно заинтересује за питање регулисања бујица, а мора се исто тако развити и пропаганда код народа, да се

народ одушеви за тај посао, а ако је могуће треба заинтересовати и приватне капитале. Регулисање буџица не може бити извршено само пошумљавањем, него су ту потребни и велики технички радови, који изискују ангажовање великих капитала. Због свега тога, ви не смете бити песимисти и не смете да се разочарате, када видите да решавање питања регулисања буџица иде споро. Ти се послови не свршавају брзо, него је за њих потребно много времена. Зато ми правимо план за 5, 10 и 50 година. Главно је да ми радимо на томе, па ако нам је немогуће да све несреће одмах отклонимо, а оно бар да их ограничимо.

Г. др. Велашевић, изнео је тешке случајеве и незгоде у погледу рада рекламационог одбора у Лесковцу. На мене су та излагања учинила тежак утисак. Молим вас да имате на уму, да та незгода долази само на територији тога рекламационог одбора и у три поменута среза, и то можда само због тога што у томе одбору има један или два чиновника који нису схватили законске прописе како треба и који су неумесно схватили пореске прилике појединих пореских обвезника. Зато вас молим да тај случај не генерализуете, јер је он одвојен. Ја ћу учинити кораке код г. Министра финансија, да се та невоља поправи.

(Јављају се већници из Битоља и Штипа који изјављују да рекламациони одбори и у тим местима раде неправилно).

Већници из Призрена и Прилепа изјављују да се у њиховим местима разрезају висока стопа пореза на кућарину. Г. Бан одговара да се они за такве случајеве могу обратити њему лично, па ће он предузети потребне мере.

Г. Бан затим наставља:

Господо, ја сам са овим завршио своја излагања, у колико сам сматрао да је требало одговорити на примедбе појединих г. г. већника. Сада треба да закључим седнице Банског већа. Али сматрам за своју дужност, да вам пре закључења седница изјавим своје велико задовољство и признање, што сте се у тако великом броју одазвали моме позиву и са великом ревношћу и расположењем уложили труд да се овај посао што боље сврши, на добро народа и државе.

Хоћу овом приликом да истакнем и своју благодарност г. г. говорницима, од којих су већина учинили примедбе на предложени буџет и дали ми драгоцене сугестије о потребама појединих крајева. Ја и г. г. начелници те сугестије сматрамо драгоценим и већина их је врло умесна. У колико год нам је могуће да их спроведемо, гледаћемо да их на сваки начин извршимо. Наравно, ако их Господин Министар финансија због настојавања штедње буде пропустио. Господо, у колико те сугестије не будемо у могућности да спроведемо ове године, а ако су оне важне и њихово спровођење потребно, ми ћемо гледати да их спроведемо идуће године. Ако не идуће, а оно наредних година, онда када прилике и материјална средства буду то дозвољавала.

За сугестије пак које нису у делокругу рада Банске управе, ја ћу их доставити било Господину Претседнику владе, било надлежним г. г. Министрима и молићу их да они учине све што је потребно.

Господо, пало је у очи приликом ове дебате нешто што је на мене врло пријатно деловало, а то је да смо ове године имали много већи број говорника него прошлих година. Док се раније јављало 4—5 говорника, јуче и данас имали смо 23 говорника. То је појава која ми је јако пријатна, јер је она доказ да се народ ових крајева почиње да интересује за опште ствари. Раније је свет у овим крајевима био увучен у себе, гледао је своје личне интересе и послове, а за опште ствари или није уопште водио рачуна, или не онако како би требало. Ова појава доказ је да политичка свест и осећај солидарности у овим крајевима расту и ја мислим да је то велика гаранција за напредак овога краја. Ја бих желео да се то развија и даље и да дође на ону висину, на којој се налази у нашим најкултурнијим крајевима. Како је овај народ веома вредан, чуваран и по природи бистар, ја верујем, и то јако верујем, да ће се, као што је изразио мишљење г. начелник Просветног одељења, у кратком времену подићи до онога степена, да буде оно што је некад био у нашој старој славној историји и да ће бити један од највећих културних крајева у нашој великој и моћној држави. (Аплауз и узвици: Живео!).

Господо бански већници, при крају смо нашега рада, па сматрам да смо своју дужност лепо извршили, и ви и ми, и према томе ја вас молим да ми дозволите, да седнице Банског већа закључим и да вам пожелим срећан одлазак својим домовима!" (Дуготрајан аплауз и узвици: Живео!).

Седница је закључена у 12.15 часова.

ИЗРАДА ДРВЕНОГ МОСТА НА КМ. 0+154 БАНОВИНСКОГ ПУТА Бр. 136 (МЕРЕНО ОД ВЕЗЕ СА ДРЖ. ПУТОМ Бр. XX КА РАДОВИШТУ)

На дан 7 маја 1937 године одржаће се прва офертална лицитација у скраћеном року од 15 дана у канцеларији Техничког одељка при Среском начелству у Струмици за предњи посао.

Предрачунска је сума 60.803,72 динара.

Кауција у износу од 6.100 динара за домаће предузимаче у готовом новцу или вредећим папирима (чл. 88 Закона о државном рачуноводству) полаже се на благајни Пореске управе у Струмици на дан лицитације најдаље до 10 часова пре подне.

Предрачун, планови, као и остали услови могу се видети у Одељку сваког радног дана у канцеларијско време.

Оферти таксирани са 100 дин. државне таксе и 50 дин. бановинске таксе прописно запечаћени заједно са осталим прописним документима имају се поднети најдаље до 11 часова одређеног дана.

Из канцеларије Техничког одељка при Начелству среза струмичког у Струмици, бр. 1031 од 14 априла 1937 год.

З. О. 1010

1—3